

Załącznik do uchwały Nr XXIV/174/2020
Rady Miejskiej w Mordach
z dnia 12 listopada 2020 r.

STRATEGIA
ROZWOJU MIASTA i GMINY MORDY
NA LATA 2021 - 2028

Spis treści

1. WSTĘP	4
1.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy	4
1.2. Cele Strategii	5
1.3. Powiązanie Strategii Rozwoju z innymi dokumentami	5
1.4. Horyzont czasowy Strategii Rozwoju	6
1.5. Metodologia	7
2. DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA	7
2.1. Ogólne informacje o gminie	7
2.1.1. Położenie geograficzne i administracyjne	7
2.1.2. Powierzchnia	11
2.1.3. Historia Miasta i Gminy Mordy	13
2.2. Ludność	16
2.2.1. Demografia	16
2.2.2. Ocena poziomu życia mieszkańców	21
2.2.3. Zatrudnienie i rynek pracy, bezrobocie	24
2.3. Środowisko przyrodnicze	25
2.3.1. Rzeźba terenu	25
2.3.2. Wody powierzchniowe i podziemne	26
2.3.3. Lasy	26
2.3.4. Bogactwa naturalne	27
2.3.5. Obszary chronione NATURA 2000	28
2.4. Gospodarka	31
2.4.1. Rolnictwo	31
2.4.2. Działalność gospodarcza	34
2.4.3. Turystyka	36
2.4.4. Zasoby kulturowe i historyczne	36
2.5. Infrastruktura techniczna	37
2.5.1. Komunikacja	37
2.5.2. Gospodarka wodna	42
2.5.3. Gospodarka ściekowa	42
2.5.4. Gospodarka odpadami	44
2.5.5. Zaopatrzenie w gaz ziemny	44
2.5.6. Energetyka	45
2.5.7. Mieszkalnictwo	45
2.6. Infrastruktura społeczna	45
2.6.1. Oświata	45
2.6.2. Ochrona zdrowia	46
2.6.3. Infrastruktura kulturalna	47
2.6.4. Bezpieczeństwo	48
2.6.5. Sport i wypoczynek	48
2.7. Dochody i wydatki Miasta i Gminy Mordy	49
3. ANALIZA SWOT	50
3.1. Informacje ogólne	50
3.2. Wyniki analizy SWOT	51
3.3. Główne obszary problemowe	59
4. MISJA MIASTA I GMINY MORDY	59
5. WIZJA MIASTA I GMINY MORDY	60

6. OBSZARY I CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIASTA I GMINY MORDY..	60
7. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH KRAJU, REGIONU.	71
7.1. Polityka państwa i wspólnotowa	71
7.1.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030	71
7.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	72
7.2. Polityka regionalna	75
7.2.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	75
7.2.2. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy	75
7.2.3. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy	76
8. FINANSOWANIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH	77
9. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ	78
9.1. Instytucja zarządzająca Strategią	78
9.2. Instytucja wdrażająca Strategię	78
10. MONITORING	79
11. PODSUMOWANIE	83

1. WSTĘP

1.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy

Strategia odpowiada na potrzebę całościowego i długofalowego podejścia do rozwoju Miasta i Gminy Mordy w szybko zmieniającym się i coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Planowanie strategiczne nie daje gwarancji sukcesu, ale znacznie zwiększa jego prawdopodobieństwo.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy powstała z inicjatywy władz samorządowych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021-2028” jest dokumentem uchwalanym przez Radę Miejską w Mordach w celu określenia najważniejszych zadań, osiąganych wspólnym wysiłkiem władz samorządowych, mieszkańców i podmiotów gospodarczych. Zadania te mają dążyć do społecznej poprawy warunków i jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy, rozumianej jako zaspokojenie potrzeb socjalnych (materialnych) oraz bezpieczeństwa. Poprawa ma obejmować infrastrukturę techniczną, komunikację i transport, ochronę środowiska, edukację, bezpieczeństwo i ochronę zdrowia mieszkańców oraz kulturę, rekreację i sport. Narzędziem realizacji zadań określonych w strategii są głównie publiczne środki finansowe. Większość ambitnych inicjatyw gminy wykracza jednak poza jej możliwości budżetowe. Dlatego możliwe i konieczne jest stosowanie takich metod działania, jak: przedsięwzięcia publiczno-prywatne, współpraca międzygminna, pozyskiwanie środków pozabudżetowych (obecnie z funduszy unijnych), zlecenie zadań publicznych organizacjom społecznym, władzom regionalnym czy powiatowym. W dzisiejszym świecie wiele gmin i miast osiąga sukces dzięki umiejętnemu łączeniu elementów konkurencji i współpracy, rynku i polityki, wspierania najbardziej efektywnych podmiotów i pomocy nieprzystosowanym. Oznacza to, że samorząd gminy nie jest jedynym i wyłącznym podmiotem strategii rozwoju, choć ponosi odpowiedzialność za jej sformułowanie i uchwalenie.

Wieloaspektowość i podmiotowość strategii wymaga szerokiego udziału społecznego w trakcie jej formułowania. Proponowane rozwiązania i przedsięwzięcia rozwojowe muszą być realne finansowo, akceptowane przez lokalne społeczeństwo i władze samorządowe, dopuszczalne z punktu widzenia ochrony zasobów i przyrody, wykonalne technicznie i możliwe do zlokalizowania w odpowiednim obszarze ich realizacji. Punktem wyjścia opracowanej „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021-2028” była analiza istniejących i przewidywanych uwarunkowań wewnętrznych (teraźniejszych) i zewnętrznych (przyszłościowych) Miasta i Gminy Mordy. W analizie tej wykorzystano metodę SWOT, która

pozwołała określić silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia rozwoju Miasta i Gminy Mordy.

Strategia stanowi z jednej strony diagnozę stanu obecnego, z drugiej zaś jest zbiorem sprecyzowanych potrzeb i wynikających z nich kierunków działania.

Istota strategii polega na wyznaczeniu (wyborze) celów nadrzędnych i pośrednich oraz określeniu projektów i zadań Miasta i Gminy Mordy służących ich realizacji na lata 2021- 2028.

Dokument ten ułatwia lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych, jak również racjonalne organizowanie działań obecnie i w przyszłości. Opracowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy jest warunkiem koniecznym z uwagi na to, że jednostka samorządu terytorialnego chce ubiegać się o pozyskiwanie z zewnątrz środków finansowych ze źródeł pomocowych krajowych oraz dofinansowania z Unii Europejskiej. Inną przesłanką opracowania Strategii jest chęć przyśpieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego wchodzących w skład gminy miejscowości, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentne realizowanie zaplanowanych działań. Strategia powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-gospodarczego i kulturalnego, zaktywizować społeczność lokalną oraz zwiększyć jej poczucie tożsamości z miejscem zamieszkania, które jest ich małą ojczyzną.

1.2. Cele Strategii

Celem nadrzędnym niniejszej Strategii jest zapewnienie gminie konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, Polsce i w Europie przy wykorzystaniu jej mocnych stron oraz szans wynikających z jej geograficznego położenia, potencjału demograficznego, walorów środowiskowych, oraz uwarunkowań historycznych i kulturowych.

Strategia powstała w celu stworzenia sprzyjających warunków do korzystnego rozwoju mieszkańców Miasta i Gminy Mordy. Jest dokumentem strategicznym, który w znaczący sposób wpływa na tempo oraz kierunki rozwoju gospodarczego gminy. Poprzedzona dogłębną analizą pozwoliła na identyfikację istniejących problemów, a następnie na wybór optymalnej drogi ich rozwiązania. Wyznacza ścieżkę dojścia do celów.

1.3. Powiązanie Strategii Rozwoju z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych, jakich dostarczyły spotkania warsztatowe z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, a także gminne, powiatowe oraz krajowe

dokumenty strategiczne. Strategia ta jest wyrazem oczekiwań, potrzeb oraz ambicji mieszkańców Miasta i Gminy Mordy. Uwzględnia nowe szanse, prawa oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Niniejszy dokument opracowany został w oparciu o dokumenty gminne:

- 1) Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2014-2020;
- 2) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy;
- 3) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy;
- 4) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy;
- 5) Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Mordy na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2023;
- 6) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Mordy;
- 7) Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019-2026;
- 8) Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Miasta i Gminy Mordy na lata 2020-2022;
- 9) Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Mordy na lata 2017-2021.

Do opracowania Strategii Rozwoju wykorzystano również informacje pochodzące z następujących źródeł:

- 1) Urząd Statystyczny w Warszawie;
- 2) Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach;
- 3) Starostwo Powiatowe w Siedlcach;
- 4) Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- 5) Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;
- 6) Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020;
- 7) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- 8) Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
- 9) Program Infrastruktura i Środowisko;
- 10) Program Polska Wschodnia;
- 11) Program Polska Cyfrowa;
- 12) Program Wiedza Edukacja Rozwój.

1.4. Horyzont czasowy Strategii Rozwoju

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy przewidziana została na najbliższy okres dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej. Strategia

opracowana jest na lata 2021 – 2028, niemniej obejmuje okres finansowania projektów ze środków funduszy unijnych do 2030 roku.

1.5. Metodologia

Przystępując do budowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy w oparciu o posiadane dokumenty oraz wyniki konsultacji społecznych starano się w możliwie w jak największym stopniu poznać otoczenie oraz zrozumieć zachodzące w nim procesy. Szczególny nacisk położono na poznanie problemów, potrzeb oraz oczekiwań mieszkańców Miasta i Gminy Mordy.

W procesie tworzenia niniejszej Strategii Rozwoju można wyróżnić następujące fazy:

- 1) fazę planowania działań polegającą na zapoznaniu się z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, regionu, powiatu oraz gminy, w ramach której dokonano analizy powiązań lokalnych dokumentów z dokumentami wyższego szczebla;
- 2) fazę prac przygotowawczych, która obejmowała m.in. czynności związane z diagnozą obecnego stanu gminy oraz wstępną identyfikacją kluczowych problemów, a następnie wyznaczeniem potencjalnych kierunków rozwoju gminy na lata 2021-2028;
- 3) fazę konsultacji społecznych poprzez opublikowanie, zebranie i przeanalizowanie ankiet mających na celu ustalenie hierarchizacji celów i potrzeb mieszkańców gminy;
- 4) fazę pracy warsztatowej - polegającej na przeprowadzeniu analizy SWOT oraz wstępnym wyznaczaniu celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań;
- 5) fazę ostatecznego wyboru celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działań oraz ustaleniu zadań;
- 6) fazę konsultowania i uzgadniania dokumentu Strategii na komisjach gminnych oraz wyłożenia dokumentu do konsultacji społecznej przed ostatecznym zatwierdzeniem dokumentu przez Radę Miejską;
- 7) fazę zatwierdzenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021-2028 przez Radę Miejską w Mordach.

2. DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

2.1. Ogólne informacje o gminie

2.1.1. Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Mordy położona jest na wschodzie Polski, we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim.

Odległości siedziby Miasta i Gminy Mordy od najbliższych miast wojewódzkich:

- Warszawa ok. 100 km;

- Lublin ok. 150 km;
- Białystok ok. 150 km

oraz najbliższych miast powiatowych:

- Siedlce – 18 km,
- Łuków – 35 km
- Łosice – 14 km
- Sokołów Podlaski – 30 km.

Mapa 1. Położenie Gminy Mordy w kraju.

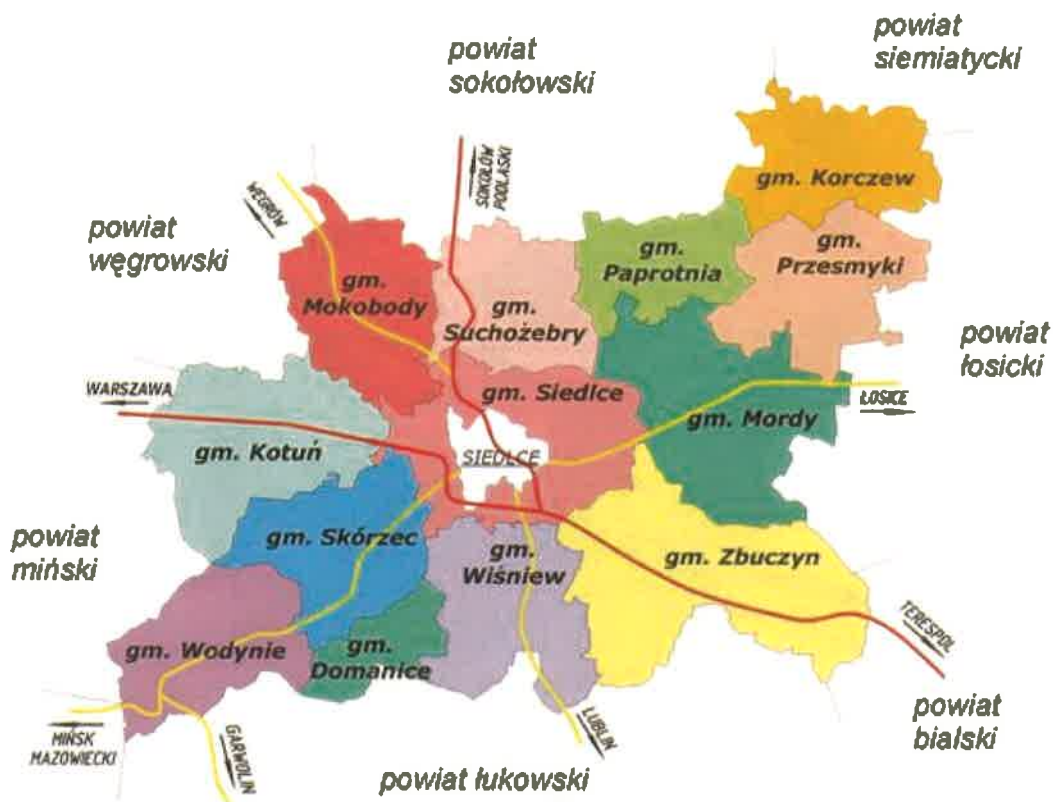
Gmina Mordy graniczy z 7 gminami:

- 1) od północnego - wschodu z Gminą Przesmyki (powiat siedlecki);
- 2) od wschodu z Gminą Łosice (powiat łosicki);
- 3) od południowego - wschodu z Gminą Olszanka (powiat łosicki);
- 4) od południa z Gminą Zbuczyn (powiat siedlecki);

- 5) od zachodu z Gminą Siedlce (powiat siedlecki);
- 6) od północnego - zachodu z Gminą Suchożebry (powiat siedlecki);
- 7) od północy z Gminą Paprotnia (powiat siedlecki).

Mapa 2. Gminy Powiatu Siedleckiego.

Przez teren Miasta i Gminy Mordy z zachodu na wschód przebiega droga wojewódzka nr 698 Siedlce – Łosice – Konstantynów - Terespol, realizująca powiązania zewnętrzne gminy z miastami powiatowymi Siedlcami i Łosicami.

Drogi powiatowe realizują powiązania gminy z siedzibą powiatu, z sąsiednimi gminami, powiązania wewnętrzne oraz obsługują przyległe zagospodarowanie.

Przez tereny Gminy i teren administracyjny Miasta Mordy przebiega linia kolejowa Siedlce – Mordy – Hajnówka – granica państwa z Białorusią.

Ważnym elementem usytuowania gminy jest bliskie sąsiedztwo ze wschodnią granicą Polski, z przejściami granicznymi w Terespolu i Białowieży (w odległości około 90 km). W sąsiedztwie południowej granicy Miasta i Gminy Mordy przebiega linia kolejowa Warszawa – Terespol oraz droga krajowa Nr 2, od zachodniej do wschodniej granicy kraju.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY MORDY
na lata 2021 – 2028

Jest to gmina miejsko-wiejska z miastem – Mordy oraz 32 wsiami: Czepielin, Czepielin-Kolonia, Czołomyje, Doliwo, Głuchów, Klimonty, Kolonia Mordy, Krzymosze, Leśniczówka, Ogrodniki, Olędy, Ostoje, Pieńki, Pióry–Pytki, Pióry Wielkie, Płosodrza, Ptaszki, Radzików-Kornica, Radzików-Oczki, Radzików-Stopki, Radzików Wielki, Rogóziec, Sosenki-Jajki, Stara Wieś, Stok Ruski, Suchodołek, Suchodół Wielki, Wielgorz, Wojnów, Wólka-Biernaty, Wólka Soseńska i Wyczółki.

Mapa 3. Gmina Mordy.

OZNACZENIA

	lasy		droga wojewódzka
	wody		drogi powiatowe
	Park Krajobrazowy Dolina Liwca		linia kolejowa
	obszar wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych		linia energetyczna 110 kV
			gazociąg wysokiego ciśnienia
			lokalny ośrodek rozwoju z elementami usług ponadlokalnych

Centralnym ośrodkiem Gminy jest Miasto Mordy z siedzibą władz Gminy i Urzędu Miasta i Gminy. W skład administracyjny Miasta i Gminy Mordy wchodzi Miasto – Mordy oraz 30 sołectw: Czepielin, Czepielin-Kolonia, Czołomyje, Doliwo, Głuchów, Klimonty, Krzymosze, Leśniczówka, Ogrodniki, Olędy, Pieńki, Pióry–Pytki i Ostoje, Pióry Wielkie, Płosodrza, Ptaszki, Radzików-Kornica, Radzików-Oczki, Radzików-Stopki, Radzików Wielki, Rogóziec, Sosenki-Jajki, Stara Wieś, Stok Ruski, Suchodołek, Suchodół Wielki, Wielgorz, Wojnów, Wólka-Biernaty, Wólka Soseńska i Wyczółki.

2.1.2. Powierzchnia

Miasto i Gmina Mordy jest gminą o statusie miejsko-wiejskim z siedzibą w mieście Mordy. Zajmuje powierzchnię 170,02 km², w tym powierzchnia Miasta Mordy 4,54 km². Jest drugą pod względem powierzchni gminą w powiecie siedleckim.

Tabela 1. Powierzchnia ogólna (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

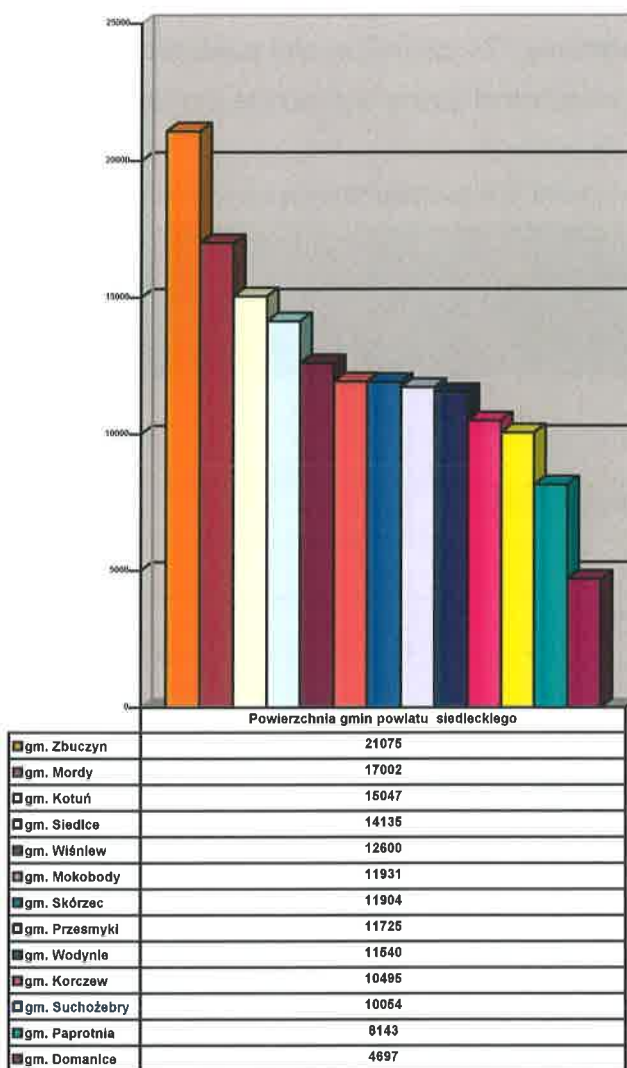
	Powierzchnia ogólna w ha
	2018 rok
Polska	31 269 610
Województwo mazowieckie	3 555 847
Powiat siedlecki	160 348
gm. w. Domanice	4 697
gm. w. Korczew	10 495
gm. w. Kotuń	15 047
gm. w. Mokobody	11 931
gm. m-w. Mordy	17 002
gm. w. Paprotnia	8 143
gm. w. Przesmyki	11 725
gm. w. Siedlce	14 135
gm. w. Skórzec	11 904
gm. w. Suchożebry	10 054
gm. w. Wiśniew	12 600
gm. w. Wodynie	11 540
gm. w. Zbuczyn	21 075

Powierzchnia Gminy Mordy stanowi:

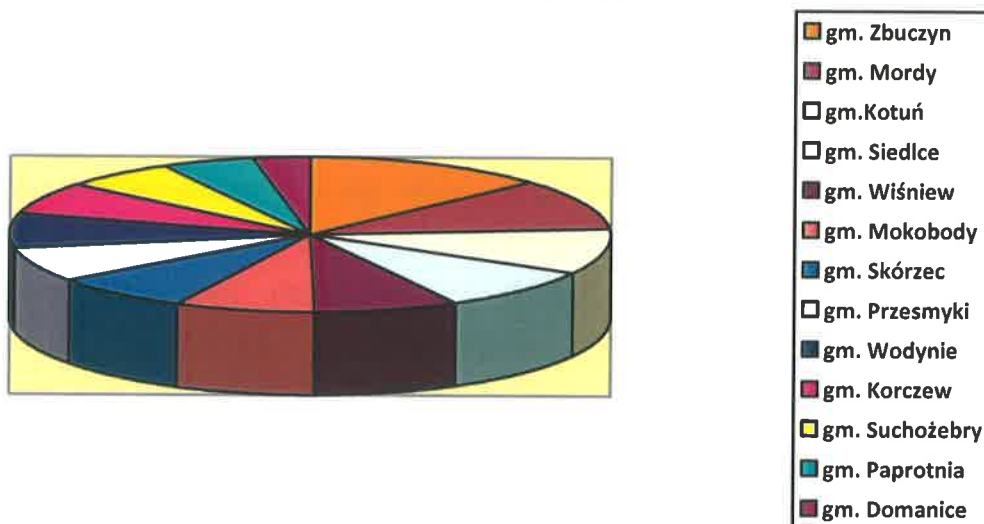
- 1) 10,603 % powierzchni powiatu siedleckiego;
- 2) 0,478 % powierzchni województwa mazowieckiego;
- 3) 0,054 % powierzchni kraju.

Wykres 1. Ranking gmin powiatu siedleckiego wg powierzchni w 2018 r. (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

Wykres 2. Udział gmin w zajmowanej powierzchni ogólnej powiatu siedleckiego

2.1.3. Historia gminy

Położenie polityczne ówczesnego Podlasia było dosyć niejasne. W następstwie walk z Jaćwingami i wypierania ich ku północy zjawiało się kilku pretendentów do ziem na nich zdobytych: książęta mazowieccy, książęta małopolscy, kniaziowie ruscy oraz Litwini i Zakon Krzyżacki. Te pretensje i spory rozstrzygnął papież Innocenty IV w 1253 r. przyznając te ziemie Bolesławowi Wstydliwemu – księciu krakowskiemu. Spory jednak nie ustawały i toczyły się dalej z orężem w ręku. W tych warunkach po rozgromieniu Jaćwingów, Bolesław musiał dążyć do umocnienia swojego władztwa na południowym Podlasiu przez celowe popieranie osadnictwa małopolskiego oraz poprzez zabezpieczenie kraju przed napadami wrogów. Następstwem tego dążenia było wzmożenie napływu osadników małopolskich, zwanych wówczas „Siedlcami”, a w dziedzinie obrony osadzanie znaczniejszych grodów załogami zbrojnymi pod dowództwem wyznaczonych rycerzy, którzy sprawowali tu władzę wojskową i administracyjną z ramienia księcia. W ramach tego osadnictwa i tworzenia administracji polskiej, również w grodzie mordzkim, osadzona została załoga pod dowództwem nieznanego z imienia rycerza herbu Samson, pochodzącego z Koszyc z Ziemi Krakowskiej. Od tego rycerza pochodzili późniejsi dziedzice włości mordzkiej Koszyccy, zaś załogi mieszczańskie i szlachta osiadła we wsiach sąsiednich.

Osada, później zwana Mordami, istniała w tym miejscu „od zawsze”. Jej początki, używając potocznego zwrotu, „toną w pomroce dziejowej”, sięgają bardzo odległych czasów, za czym przemawia fakt istnienia w okolicy wielu grodzisk, np.: Krzymosze, Stok Ruski, Dzięcioły, Krzesk. Są to ślady wczesnośredniowiecznego osadnictwa, którego centralnym punktem w tej części Podlasia były prawdopodobnie właśnie Mordy. Z wykazanej przeszłości grodu mordzkiego wynika, że był on własnością księstwa krakowsko-sandomierskiego i stanowił bardzo ważny punkt obronny, administracyjny i gospodarczy.

Niedługo jednak trwała jego przynależność do małopolski. W najazdach na ziemie polskie Jaćwingów zmienili Litwini, którzy po wielu najazdach i wojnach znaczną część Podlasia zagarnęli w czasach burzliwego panowania Władysława Łokietka. Zabór ten został uprawniony na mocy ugody w 1366 r. zawartej między Kazimierzem Wielkim a Giedyminem. Wówczas Mordy znalazły się w obrębie ziemi drohickiej i wraz z nią weszły w skład księstwa, a później województwa trockiego.

Wśród tych przemian terytorialnych i politycznych pierwszym historycznie udokumentowanym faktem była budowa kościoła drewnianego i utworzenie parafii mordzkiej przez potomka Bolesławowego Rycerza z Koszyc, Jana Koszyckiego, który uposażył kościół gruntami i dziesięciną od braci swych osiadłych w Skolimowie i Czepielinie. A stało się to w 1408 r. Miało to kapitalne znaczenie nie tylko pod względem religijnym, ale i kulturalnym, gospodarczym i politycznym. W ten sposób jako gród kościelny stały się ośrodkiem życia należących do tej parafii okolicznych wsi i osiedli. To z kolei pociągnęło za sobą rozwój grodu przez coraz liczniejsze skupianie się w nim ludności i przez różnicowanie się jej zajęć. Należy zauważyć, że na południowym Podlasiu był to pierwszy kościół i pierwsza parafia. W innych miejscowościach budowa kościołów i tworzenie parafii miało miejsce dopiero w kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt lat później: Zbuczyn 1418 r., Pruszyń 1430 r., Łosice 1511 r., Siedlce 1532 r. - 124 lata później. Zaistniałe warunki zadecydowały o tym, że Mordy stały się wówczas osiedlem przodującym, wyróżniały się dość szybko, a tym samym nabierały charakteru miejskiego. Mordy nadane w 1434 r. Stanisławowi Korczewskiemu przez Zygmunta Kiejstutowicza, wielkiego Księcia Litewskiego, w początkach XV wieku były własnością kolejno Pawła, Jana, Stanisława, Macieja i Piotra Koszyckich.

W 80 lat później, od założenia parafii, Mordy uzyskały prawa miejskie. Zięć ówczesnego dziedzica Mordów Jana Koszyckiego, Stanisław z Korczewa, otrzymał w roku 1488 od króla Kazimierza Jagiellończyka przywilej lokacyjny miasta. Na mocy przywileju Mordom nadane zostało prawo chełmińskie przy równoczesnym uwolnieniu od wszelkich opłat i danin na 12 lat.

W tych warunkach Mordy znacznie wyprzedziły prawie wszystkie inne miasta podlaskie o kilkadziesiąt i więcej lat. Wcześniej otrzymały prawa miejskie tylko cztery miasta północno-wschodniego Podlasia: Sokołów Podlaski 1424 r., Zambrów 1439 r., Łomża 1428 r., Bielsk Podlaski 1440 r., zaś wszystkie pozostałe znacznie później: Drohiczyń 1498 r., Łosice 1505 r., Siedlce 1547 r., itd. Dane wyżej przytoczone pozwalają na stwierdzenie, że na terenie południowego Podlasia Mordy są miastem rzeczywiście najstarszym, że posiadały kiedyś pozycje miasta przodującego.

Oprócz wsi należących do majątku (Czepielin, Czołomyje, Głuchów, Jajki, Klimonty i Wyczółki), w których mieszkali głównie chłopci pochodzenia ruskiego, w XV w. w okolicy istniały zaścianki szlacheckie, zasiedlone przez wolną ludność narodowości polskiej (Skolimów, Sosenki, Głuchówek). Szlachta ta, według legendy, pochodziła od załogi istniejącego tu niegdyś grodu, którego panem był nieznany z imienia rycerz herbu Samson z Koszyc, sprawujący władzę z ramienia księcia krakowskiego Bolesława Wstydliwego (1243 – 1279). Dzisiejszy pałac znajduje się w miejscu dawnego zamku obronnego, zbudowanego około 1500 r. na starym grodzisku, o czym świadczą pozostałości wałów i fos w parku pałacowym.

W mieście istniała także od 1671 r. parafia unicka pod wezwaniem Wniebowstąpienia Pańskiego, zniesiona w 1866 r. W czasie zaboru rosyjskiego (1875 r.) męczeństwo przeszli unicy z pobliskich parafii w Czołomyjach i w Hołubli. Od początku XIX w. następował powolny spadek znaczenia miasta. Zahamowanie rozwoju gospodarczego pogłębiła utrata praw miejskich w 1867 r., będąca karą caratu za udział miasta w powstaniu styczniowym (mieszczanie mordzcy nigdy nie oszczędzili krwi dla Ojczyzny). Upadek Mordów spowodowany jednak został przede wszystkim zmianą przynależności politycznej (najpierw zabór austriacki, później rosyjski) w okresie rozbiorów.

W 1919 r. Mordy odzyskały prawa miejskie. W 1921 r. liczba mieszkańców Mordów wynosiła 3268, w tym 1746 Żydów. W 1928 r. w mieście uruchomiono elektrownię, z której zasilano oświetlenie ulic miasta.

W 1938 r. Miasto Mordy zajmowało powierzchnię 27,1 km² i liczyło 3450 mieszkańców. W 1939 r. po kilkunastodniowej okupacji radzieckiej w październiku miasto zostało zajęte przez okupanta niemieckiego. Okres okupacji zapisał tragiczną historię tego miasta. W 1940 r. utworzono getto dla rodzin żydowskich, w którym stłoczono około 2000 osób. Dzień 22 sierpnia 1942 r. był dniem zagłady. Tego dnia Żydzi ruszyli w swoją ostatnią drogę, w drogę śmierci do grobu – obozu zagłady w Treblince. W dniu 5 sierpnia 1944 r. do miasta wkroczyły wojska radzieckie. Po okupacji miasto liczyło niewiele ponad tysiąc mieszkańców. W 1960 r. liczba mieszkańców w Mieście Mordy wynosiła 1435 osób i stale rosła.

Krótką chronologia:

- 1) 1408 początki miejscowości – siedziba parafii;
- 2) 1434 Mordy własnością rodziny Korczewskich, następnie Hlebowiczów;
- 3) 1488 prawa miejskie;
- 4) 1550 (ok.) Mordy stają się własnością Radziwiłłów;
- 5) 1552-1571 ośrodek wyznania Braci Polskich (arian);

- 6) 1563 synod ariański w Mordach;
- 7) 1569 miasto znalazło się w granicach Korony;
- 8) 1571 własność Ciecierskich herbu Rawicz, którzy wzniesli tu zamek;
- 9) 1655-60 zamek zniszczony podczas potopu szwedzkiego;
- 10) 1717 w miejscu dawnego zamku wybudowano barokowy pałac;
- 11) 1795 w zaborze austriackim;
- 12) 1809 w Księstwie Warszawskim;
- 13) 1815 potem w Królestwie Polskim;
- 14) 1828-30 Mordy własnością króla pruskiego Fryderyka Wilhelma, od którego zostały wykupione przez Bank Rządu Królestwa Polskiego;
- 15) 1869 utrata praw miejskich;
- 16) 1919 odzyskanie praw miejskich.

2.2. Ludność

2.2.1. Demografia

Ludność Miasta i Gminy Mordy (statystyka stałych mieszkańców - dane z Urzędu Miasta i Gminy Mordy wg stanu na dzień 31.12.2019 r.) wynosiła 5817 mieszkańców, w tym:

- 1) miasto 1753 mieszkańców;
- 2) gmina 4064 mieszkańców.

Tabela 2. Statystyka stałych mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w latach 2013 i 2019 w poszczególnych grupach wiekowych - według płci (dane Urząd Miasta i Gminy Mordy – Ewidencja ludności).

Wiek	Liczba ludności wg stanu na dzień 31XII					
	2013			2019		
	kobiety	mężczyźni	Ogółem	kobiety	mężczyźni	Ogółem
0 - 2	85	84	169	93	87	180
3	25	37	62	33	31	64
4-5	73	66	139	48	47	95
6	34	32	66	27	30	57
7	28	31	59	27	27	54
8-12	167	149	316	158	157	315
13-15	100	86	186	102	86	188
16-17	77	85	162	55	66	121
18	37	41	78	33	25	58

19- 65		2064	2064		1895	1895
19-60	1687		1687	1553		1553
>65		374	374		395	395
>60	779		779	842		842

Wykres 3

Migracje ludności na pobyt stały

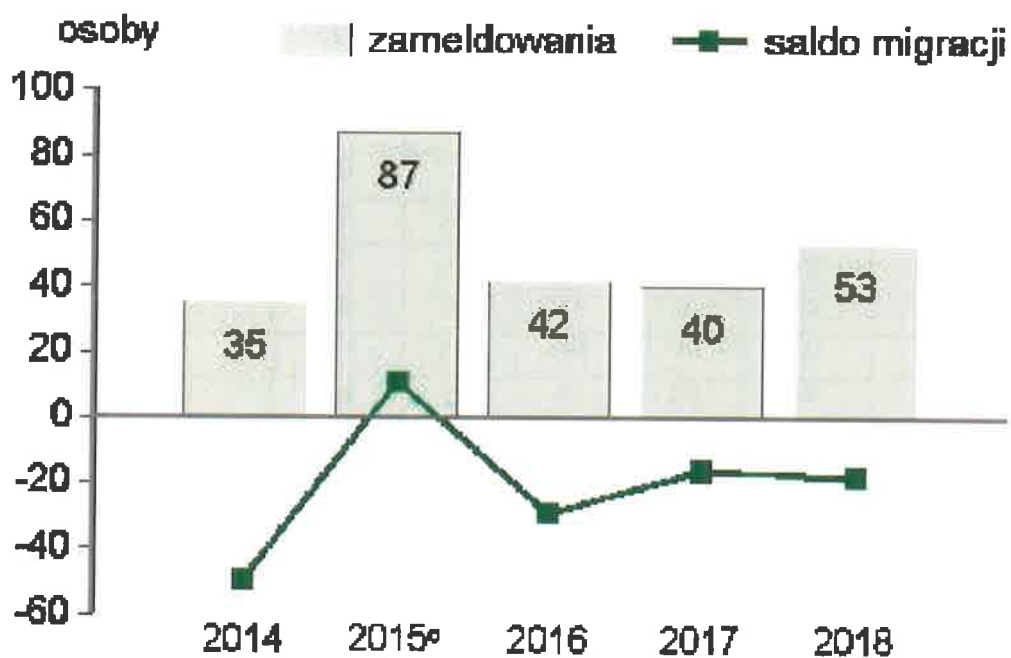

Tabela 3. Statystyka stałych mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w latach 2015 – 2019 (dane Urząd Miasta i Gminy Mordy – Ewidencja ludności).

Miejscowość	Ogólna liczba ludności wg stanu na dzień 31 XII					Przyrost naturalny w ciągu ostatnich 5 lat	% wskaźnik przyrostu naturalnego z ostatnich 5 lat
	2015	2016	2017	2018	2019		
Czepielin	283	285	287	278	278	-5	-1,77
Czepielin-Kolonia	117	115	109	106	105	-12	-10,26
Czołomyje	178	170	1169	166	162	-16	-8,99
Doliwo	62	62	62	61	65	3	4,84
Głuchów	224	221	209	201	195	-29	-12,95
Klimonty	161	159	157	151	150	-11	-6,83
Kolonia Mordy	40	40	39	40	39	-1	-2,50
Krzymosze	338	339	340	329	325	-13	-3,85
Leśniczówka	279	265	259	251	248	-31	-11,11
Ogrodniki	88	88	86	85	83	-5	-5,68
Olędy	72	72	69	67	64	-8	-11,11
Ostoje	30	31	30	30	30	0	0
Pieńki	52	52	52	51	52	0	0
Pióry-Pytki	41	37	41	48	49	8	19,51
Pióry Wielkie	152	147	144	133	130	-22	-14,47
Płosodrza	74	73	70	69	68	-6	-8,11
Ptaszki	57	54	53	54	53	-4	-7,02
Radzików-Kornica	117	116	114	115	118	1	0,85
Radzików-Oczki	68	70	69	66	66	-2	-2,94
Radzików-Stopki	143	142	139	139	139	-4	-2,80
Radzików Wielki	312	318	320	325	321	9	2,88
Rogóziec	72	74	74	74	71	-1	-1,39
Sosenki-Jajki	45	40	42	42	42	-3	-6,66
Stara Wieś	137	135	132	131	127	-10	-7,30
Stok Ruski	194	190	193	191	188	-6	-3,09
Suchodółek	64	62	62	64	63	-1	-1,56
Suchodół Wielki	48	51	54	54	54	6	12,50
Wielgorz	206	206	202	202	201	-5	-2,43
Wojnów	219	217	209	209	206	-13	-5,94
Wólka-Biernaty	76	73	72	71	71	-5	-2,43
Wólka Soseńska	109	111	110	109	106	-3	-2,75
Wyczółki	193	197	196	195	195	2	1,04

RAZEM–obszar wiejski	4251	4212	4164	4107	4064	-187	-4,40
miasto Mordy	1807	1790	1781	1791	1753	-54	-2,99
OGÓŁEM	6058	6002	5945	5898	5817	-241	-3,98

W tabeli 3 przedstawiono liczbę ludności zameldowanej na stałe w poszczególnych miejscowościach Miasta i Gminy Mordy w latach 2015 – 2019. Wskaźnik przyrostu ludności w ostatnich 5-ciu latach policzono w odniesieniu do liczby ludności w 2015 r.

Wykres 4

Ludność według płci i grup wieku w 2018 r.

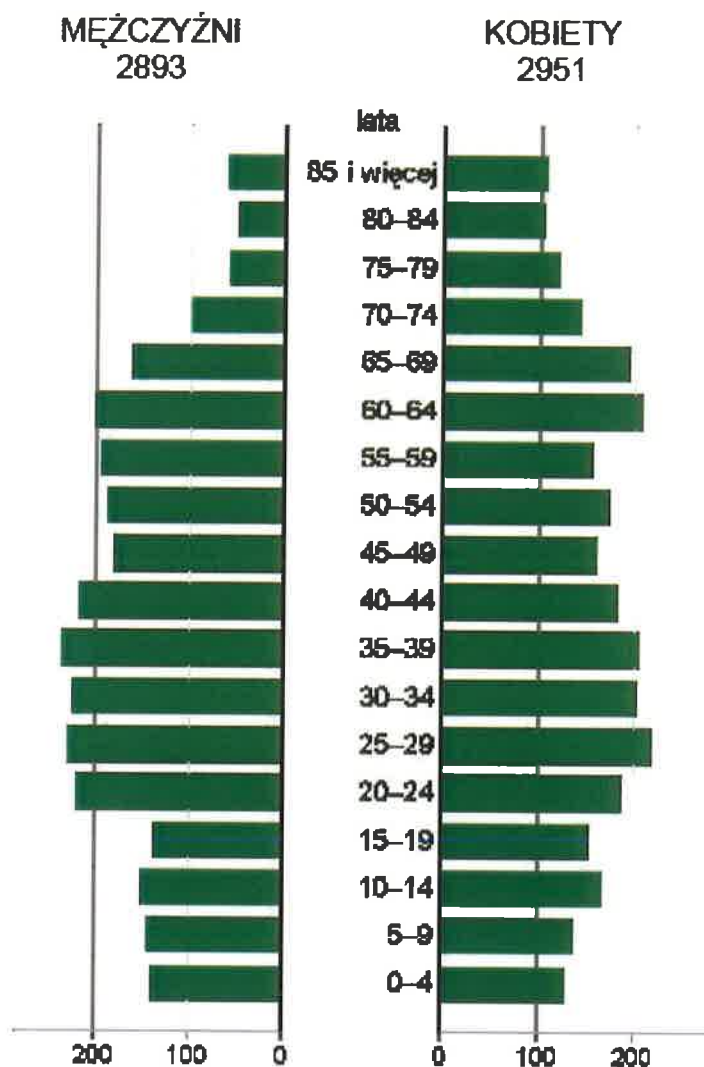

Tabela 4 przedstawia zestawienie ludności w gminach powiatu siedleckiego w latach 2010 i 2018.

W Gminie Mordy sukcesywnie od ponad 20 lat zmniejsza się liczba ludności zameldowanej na stałe. Jest to spowodowane migracją ludności do miast i dużych aglomeracji miejskich.

Gmina Mordy jest na piątym miejscu w powiecie siedleckim pod względem liczby ludności.

Tabela 4. Ludność (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

	Ludność (stan w dniu 31 XII)									
	ogółem		w tym kobiety		z ogółem w wieku					
					przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Polska	38529866	38411148	19876741	19829262	7243239	6935523	24831001	23269725	6455626	8205900
Mazowieckie	5267072	5403412	2745457	2817976	987386	1029237	3346992	3216208	932694	1157967
Powiat siedlecki	81796	81352	40661	40399	17994	16139	49832	49800	13970	15413
gm. Domanice	2696	2624	1351	1308	603	541	1654	1618	439	465
gm. Korczew	2946	2620	1478	1275	524	4393	1715	1532	707	695
gm. Kotuń	8572	8526	4313	4309	1859	1695	5267	5190	1446	1641
gm. Mokobody	5207	5017	2486	2422	1146	970	3105	3039	956	1008
gm. Mordy	6225	5844	3136	2951	1243	1045	3766	3493	1216	1306
gm. Paprotnia	2769	2556	1313	1190	628	491	1589	1561	552	504
gm. Przesmyki	3593	3182	1793	1576	697	528	2060	1866	836	788
gm. Siedlce	16790	18226	8446	9126	3727	3760	10876	11414	2187	3052
gm. Skórzec	7496	7847	3709	3890	1766	1694	4583	4894	1147	1259
gm. Suchożebry	4747	4675	2316	2298	995	915	2886	2823	866	937
gm. Wiśniew	5902	5747	2919	2852	1463	1149	3536	3621	903	977
gm. Wodynie	4711	4414	2300	2170	972	801	2817	2691	922	922
gm. Zbuczyn	10142	10074	5101	5032	2371	22157	5978	6058	1793	1859

Ludność Miasta i Gminy Mordy stanowi około 0,11% ludności województwa mazowieckiego i około 7,18% ludności powiatu siedleckiego.

Gęstość zaludnienia ogółem w Gminie Mordy (na dzień 31.12.2019 r.) wynosi 34 osób na 1 km² powierzchni, przy czym:

- 1) na terenie wiejskim 25 osób / 1 km²;
- 2) na terenie miasta 386 osób / 1 km².

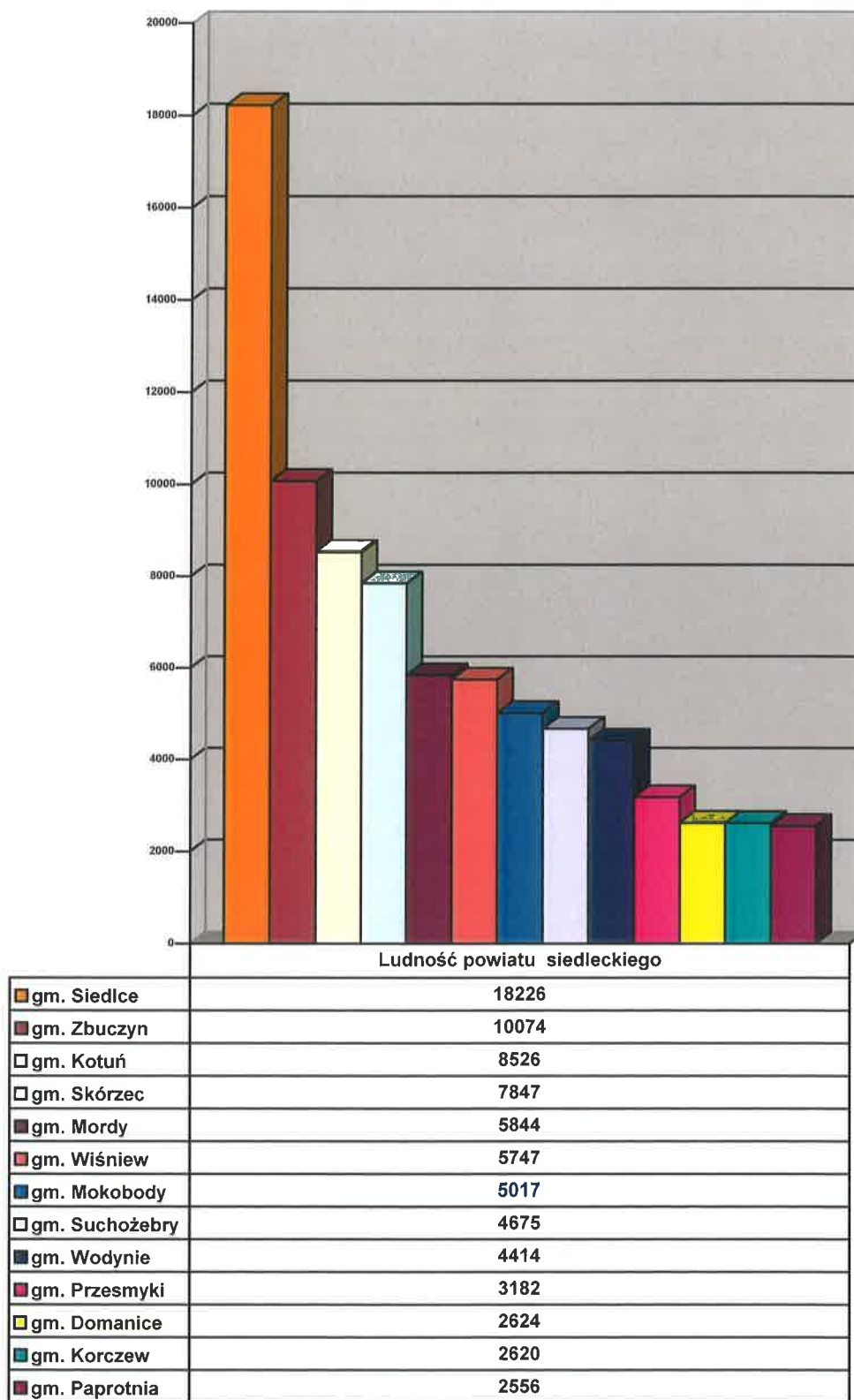
W ciągu ostatnich lat zaobserwowano ujemny przyrost naturalny spowodowany emigracją młodych ludzi do większych miast i poza granice kraju. Zmniejszyła się liczba

urodzeń dzieci. Ubywa dzieci i młodzieży. Społeczeństwo starzeje się. Dzieje się tak w większości gmin wiejskich powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.

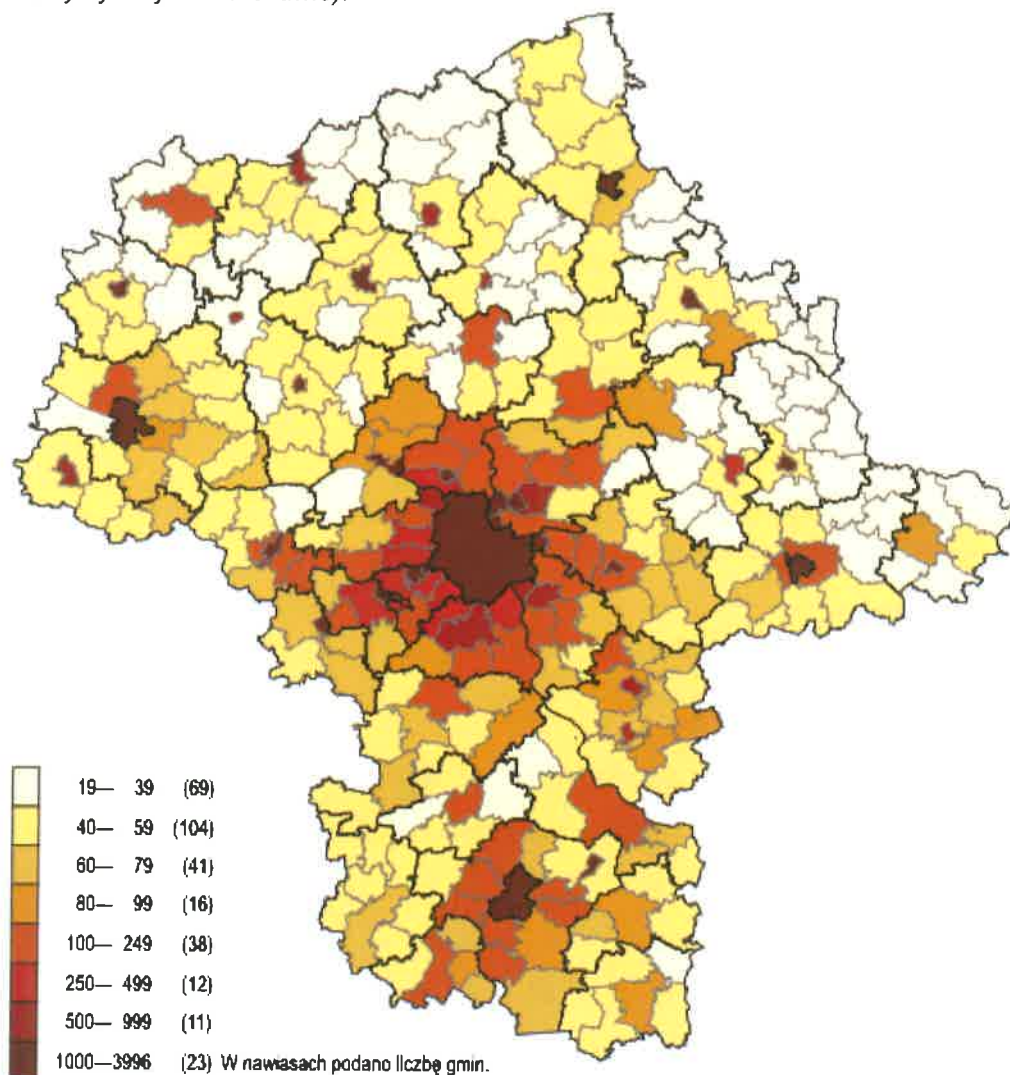

Wykres 5. Ranking gmin powiatu siedleckiego wg ludności w 2018 r. (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

Mapa 4. Ludność na 1 km² w gminach w województwie mazowieckim na 31.12.2012 r. (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

2.2.2. Ocena poziomu życia mieszkańców

Ocena poziomu życia mieszkańców w Mieście i Gminie Mordy wiąże się z jednej strony z oceną poziomu zaspokojenia swoich potrzeb materialnych, zaś z drugiej z jakością ich życia. O ile stopień zaspokojenia potrzeb materialnych mieszkańców można zmierzyć poprzez przeanalizowanie wysokości zarobków, wydatków oraz zasobów, o tyle trudno jest zmierzyć poziom zaspokojenia pozostałych potrzeb niematerialnych związanych z zadowoleniem z życia.

Tabela 5. Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących nieruchomości
- stan na dzień 01.01.2020 (dane Starostwo Powiatowe w Siedlcach).

	Nieruchomość	
	gruntowa zabudowana GZ	budynkowa B
	liczba budynków	liczba budynków
Miasto i Gmina Mordy – obszar wiejski	6600	4
Mordy - Miasto	1366	53

Tabela 6. Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących budynków
- stan na dzień 01.01.2020 (dane Starostwo Powiatowe w Siedlcach).

	Rodzaje budynków									
	Budynki mieszkalne	Budynki przemysłowe	Budynki transportu i łączości	Budynki handlowo - usługowe	Zbiorniki, silosy, budynki magazynowe	Budynki biurowe	Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	Budynki oświaty, nauki i kultury oraz budynki sportowe	Budynki produkcyjno- usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	Inne budynki niemieszkalne
	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków	Liczba budynków
Miasto i Gmina Mordy obszar wiejski	1600	8	4	13	2	1	2	20	4774	180
Mordy - Miasto	499	132	160	18	30	6	1	9	507	57

Poziom życia mieszkańców w Mieście i Gminie Mordy jest zróżnicowany. Są gospodarstwa domowe o wyższym i średnim standardzie życia, niemniej duża ilość gospodarstw domowych jest na skraju ubóstwa. Duża liczba osób korzysta z pomocy społecznej. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mordach realizuje zadania z zakresu działu Rodzina, które finansowane są z budżetu państwa jako zadania zlecone gminie ustawami oraz z budżetu gminy.

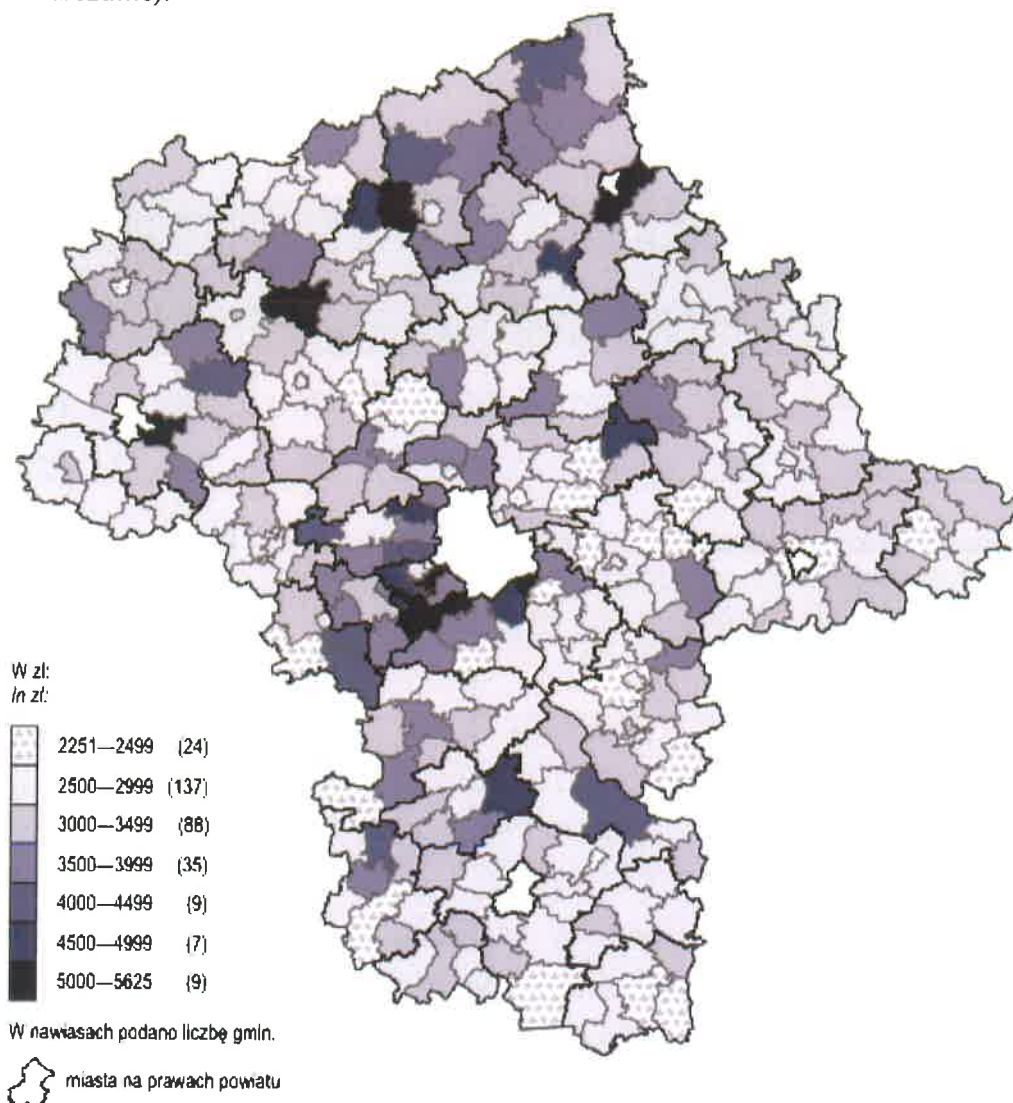
W 2019 roku:

- wypłacono 10 213 świadczeń dla 1047 dzieci w zakresie realizacji rządowego programu „Rodzina 500 plus”,
- ze świadczeń rodzinnych z dodatkami skorzystało 724 osoby,
- z funduszu alimentacyjnego wypłacono świadczenia 59 osobom,
- wydano 178 kart Dużej Rodziny dla 69 rodzin,
- wypłacono 713 świadczeń w ramach Programu „Dobry start” jako jednorazowe wsparcie dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny,

- objęto opieką asystenta rodziny dla 13 niewydolnych wychowawczo rodzin, w tym 45 dzieci,
 - ponieiono opłatę za pobyt 6 dzieci w 6 rodzinach zastępczych,
 - dokonano opłaty za pobyt 2 dzieci w domu dziecka,
 - w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” dożywianiem objęto 135 dzieci w postaci posiłku szkolnego,
 - 12 osób otrzymało zasiłki celowe na zakup żywności,
 - przyznano stypendia dla 51 uczniów w I półroczu i dla 41 uczniów w II półroczu na podstawie „Gminnego regulaminu przyznawania stypendium na cele edukacyjne”.
- Ponadto prowadzona jest edukacyjna opieka wychowawcza oraz funkcjonują świetlice szkolne.

Mapa 5. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2012 r. (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

2.2.3. Zatrudnienie i rynek pracy, bezrobocie

Miasto i Gmina Mordy jest gminą rolniczą. Jest to uwarunkowane dużą powierzchnią gminy ze znaczącym udziałem użytków rolnych (77,44 %), a jednocześnie niską gęstością zaludnienia (34 mieszkańców/km²). Jednak jest zaledwie 65 gospodarstw rolnych z gruntami powyżej 20 ha. Są gospodarstwa sadownicze, uprawy pieczarki oraz kurniki dające zatrudnienie innym osobom.

Drugim sektorem zatrudnienia jest handel. Są to punkty handlowe (przeważnie spożywcze) jako biznesy rodzinne lub większe zatrudniające po kilka lub kilkanaście osób oraz handel obwoźny.

Wiele osób prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług remontowo-budowlanych oraz innych dla potrzeb miejscowej ludności.

Znaczna jednak ilość ludzi pracuje poza terenem Gminy Mordy, przeważnie w mieście powiatowym Siedlce oraz w aglomeracji warszawskiej. Są też osoby pracujące czasowo poza granicami kraju.

Tabela 7. Rynek pracy (liczby bezwzględne).

	Pracujący bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (stan w dniu 31.XII)				Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31.XII)			
	Ogółem		w tym kobiety		Ogółem		w tym kobiety	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Powiat Siedlecki	8038	10916	3657	4661	3143	1729	1544	950
gm. m-w. Mordy	306	366	206	221	256	148	122	81

Tabela 8. Liczba bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2015 – 2018.

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Bezrobotni ogółem	230	172	153	148
Bezrobotne kobiety	115	86	87	81
Bezrobotni mężczyźni	115	86	66	67

Duża ilość osób jest objęta pomocą społeczną i korzysta z zasiłków dla bezrobotnych. Z danych podanych w tabelach 7 i 8 wynika, że bezrobocie corocznie maleje i zmniejsza się ilość osób z prawem do korzystania z zasiłku dla bezrobotnych.

Obniża się też stopa bezrobocia w powiecie siedleckim. W miesiącu grudniu w poszczególnych latach wynosiła: 2015 – 9%; 2016 – 7,4%; 2017 – 6,2%; 2018 – 5,4%; 2019 – 4,3%.

Główną przyczyną bezrobocia w Mieście i Gminie Mordy jest likwidacja wielu zakładów pracy w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Gmina podejmuje szereg działań mających na celu ograniczanie poziomu bezrobocia.

Przeciwdziałając bezrobociu gmina rozwija infrastrukturę m.in. poprzez budowę i modernizację dróg, budowę kanalizacji, infrastruktury kultury i rekreacji oraz rozbudowę wodociągów, ponadto dba o korzystny system podatkowy dla nowo uruchomionych podmiotów gospodarczych.

2.3. Środowisko przyrodnicze

2.3.1. Rzeźba terenu

Miasto i Gmina Mordy położone są na terenie Niziny Mazowieckiej (Środkowopolskiej), z czym wiąże się małe urozmaicenie krajobrazu, w którym przeważają płaskie i faliste równiny.

Rzeźba terenu Miasta i Gminy Mordy jest słabo zróżnicowana. Wysokości bezwzględne terenu wahają się od 145 m n.p.m. (w dolinie Liwca – w zachodniej części gminy) do 180 m n.p.m. na północnym wschodzie (w rejonie wsi Czołomyje).

Morfologicznie cały obszar gminy jest w obrębie wysoczyzny polodowcowej płaskiej, miejscami lekko falistej, o wysokościach względnych wynoszących do 5 m i spadkach terenu do 5%. Licznie występują rozległe obniżenia powytopiskowe, o dość równym dnie. Urozmaiceniem rzeźby terenu gminy są wzgórza moreny czołowej, pagóry kemowe i pola piasków przewianych.

Dominującym typem krajobrazu w Gminie Mordy jest krajobraz rolniczy, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska – nie tylko w Gminie Mordy, ale na dużych obszarach wschodniej Polski – jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy południowego Podlasia jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii

wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie typowych dla środowisk półotwartych.

Szczególne znaczenie w utrzymaniu wysokich walorów przyrodniczych krajobrazu gminy mają doliny rzeczne. Na terenie Gminy Mordy jest fragment szerokiej doliny górnego Liwca. Rzeka na tym odcinku zachowała znaczne walory przyrodnicze, choć jej dolina została zmeliorowana i w dużym stopniu przekształcona. Naturalne torfowiska niskie występujące w dolinach rzecznych zostały przesuszone i zamienione w łąki, a fragmentami w pastwiska. Miejscami, zwłaszcza w korycie rzeki i torfiankach, występują zbiorowiska wodne i szuwarowe.

Rowy melioracyjne tworzące sieć hydrograficzną są zaniedbane, nie są regularnie czyszczone i w niektórych miejscach zarośnięte roślinnością szuwarową.

2.3.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Przez teren Gminy Mordy przepływa rzeka Liwiec będąca dopływem rzeki Bug. Główne dopływy Liwca to rzeka Kanał Mordy oraz Śliza. Ponadto występują wyłącznie zbiorniki wodne sztuczne: stawy rybne oraz drobne zbiorniki poeksploatacyjne. Kompleksy stawów rybnych (w Czołomyjach, Stoku Ruskim i Mordach) są największymi zbiornikami wodnymi w gminie. Kompleksy te odgrywają regionalną rangę przyrodniczą, głównie ze względu na silne zróżnicowanie i bogate zgrupowania fauny lądowej. W południowej części gminy wytworzyły się zbiorowiska lasów bagiennych: olsy i łągi olszowo-jesionowe. Cały kompleks stawów rybnych w Mordach, wraz z przylegającymi lasami, odznacza się rangą zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Ponadto na terenie gminy wody stojące występują w formie niewielkich „oczek” śródpolnych lub śródłąkowych.

Północno-zachodnia część terytorium Miasta i Gminy Mordy (okolice wsi Czepielin) położona jest na skraju obszaru Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd nr 54) w regionie wodnym Środkowej Wisły na obrzeżu *Zbiornika międzymorenowego rzeki górny Liwiec*. Jest to zbiornik międzymorenowy rzeki górny Liwiec (nr zbiornik 223) – obszar ochronny GZWP szczególnej ochrony.

2.3.3. Lasy

W Gminie Mordy grunty leśne (lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione) zajmują powierzchnię 3273 ha (wg danych podatkowych Urzędu Miasta i Gminy w Mordach na dzień 01.01.2020 r.), co stanowi około 19,25% powierzchni ogólnej gminy. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa zajmują powierzchnię 691 ha, co stanowi 21,1% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w gminie. Grunty leśne niepaństwowe to 2582 ha, co stanowi 78,9% ogólnej gruntów leśnych w gminie i są to grunty leśne należące głównie do osób

fizycznych oraz kościołów i związków wyznaniowych czy spółek prawa handlowego. Największa koncentracja lasów jest w środkowej i wschodniej części gminy, gdzie występuje największy powierzchniowo kompleks lasów państwowych – Uroczysko Mordy i duże kompleksy lasów niepaństwowych należących do wsi Wojnów, Rogóziec, Klimonty, Wólka Soseńska, Sosenki Jajki i Leśniczówka. Duże kompleksy leśne leżą również na północy gminy na terenie wsi Czołomyje, Kolonia Czepielin i Czepielin. Przeważają lasy liściaste lub mieszane. Wśród zadrzewień występują głównie skupiska olchy lub osiki.

Tabela 9. Powierzchnia ogólna i zalesienia (dane Urząd Statystyczny w Warszawie).

	Powierzchnia ogólna (stan w dniu 31 XII) w ha		Powierzchnia lasów i gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w ha		Udział lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) w %	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Polska	31267967	31269610	9328931,3	9459483,08	29,84	30,25
Mazowieckie	3555847	3555847	820663,4	843018,96	23,08	23,71
Powiat siedlecki	160348	160348	29485,3	30736,68	18,39	19,17
gm. w. Domanice	4697	4697	783,0	822,39	16,67	17,51
gm. w. Korczew	10495	10495	2586,4	2843,62	24,64	27,09
gm. w. Kotuń	15047	15047	3245,5	3307,24	21,57	21,98
gm. w. Mokobody	11931	11931	1960,7	1996,49	16,43	16,73
gm. m-w. Mordy	17002	17002	3203,2	3213,40	18,84	18,90
gm. w. Paprotnia	8143	8143	1623,4	1774,37	19,94	21,79
gm. w. Przesmyki	11725	11725	2193,0	2363,52	18,70	20,16
gm. w. Siedlce	14135	14135	1496,3	1701,20	10,59	12,04
gm. w. Skórzec	11904	11904	1836,1	1881,26	15,42	15,80
gm. w. Suchożebry	10054	10054	1298,2	1386,35	12,91	13,79
gm. w. Wiśniew	12600	12600	2635,5	2708,72	20,92	21,50
gm. w. Wodynie	11540	11540	3533,4	3609,90	30,62	31,24
gm. w. Zbuczyn	21075	21075	3090,7	3133,22	14,67	14,87

Tabela 9 obrazuje udział powierzchni lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej kraju, województwa mazowieckiego, powiatu siedleckiego i poszczególnych gmin w powiecie siedleckim. Wskaźnik powierzchni lasów w kraju zwiększają kompleksy leśne (puszcze).

Ponadto na terenie gminy są grunty zakrzewione i zadrzewione na użytkach rolnych o powierzchni ok. 39 ha oraz nieużytkach o powierzchni ok. 174 ha.

Różnorodność i wysoki stopień naturalności zbiorowisk roślinnych, obecność rozległych kompleksów leśnych, mozaika upraw rolnych, łąk i pastwisk oraz licznych zadrzewień i zakrzewień jest siedliskiem bogactwa fauny. Wśród zwierząt dominują gatunki leśne łowne: sarna, jeleń, łos, dzik, lis, borsuk, bóbr i zając szarak. Występują też objęte ochroną łasice, kuny domowe, gronostaje, wiewiórki. Las daje schronienie większym ptakom

gniazdującym wysoko na drzewach, jak bocian czarny, sokół, pustułka, myszołów. Łąki i pola uprawne zdominowane są przez drobną zwierzynę łowną i ptaki (bażant, kuropatwa).

2.3.4. Bogactwa naturalne

Na terenie Gminy Mordy występują tylko pokłady kruszywa naturalnego (żwiry, piaski) oraz torfy w dolinie górnego Liwca.

2.3.5. Obszary chronione NATURA 2000

Na terenie Gminy Mordy są następujące obszary chronione Natura 2000 zatwierdzone decyzją Komisji Europejskiej:

- 1) obszar Natura 2000 z Dyrektywy Ptasiej *Dolina Liwca* – kod obszaru PLB 140002;
- 2) obszar Natura 2000 z Dyrektywy Siedliskowej *Ostoja Nadliwiecka* – kod obszaru PLH 140032;
- 3) rezerwat przyrody Klimonty.

Dolina Liwca jest to Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków, zajmujący około 43 % terytorium Gminy Mordy, ostoja ptasia o randze E50 oraz lokalny korytarz ekologiczny.

Obejmuje obszar 27 431,5 ha położony w województwie mazowieckim na terenie powiatów: łosickiego - Gmina Olszanka (1 686,0 ha), siedleckiego - Gmina Mokobody (1 868,7 ha), **Gmina Mordy (7 299,3 ha)**, Siedlce - Gmina wiejska (2 462,6 ha), Gmina Suchożebry (1 724,7 ha), Gmina Zbuczyn (776,2 ha), węgrowskiego - Węgrów (340,4 ha), Gmina Grębków (638,9 ha), Gmina Korytnica (2 859,5 ha), Gmina Liw (2 838,3 ha), Gmina Łochów (3 009,2 ha), Gmina Wierzbno (7,7 ha), wołomińskiego – Gmina Jadów (1 648,4 ha) i wyszkowskiego - Wyszaków (271,5 ha).

Obszar ten obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Miejscami brzegi Liwca są płaskie, zajęte przez łąki i wilgotne, zalewane pastwiska, na innych odcinkach brzegi są wysokie. W dolinie przeważają łąki i pastwiska, lokalnie występują łągi olchowe i olchowo-jesionowe oraz niewielkie kompleksy leśne, z dominującym udziałem sosny. Podłoże stanowią tu gleby mineralne. Na terenie obszaru znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (48 ha i 70 ha) oraz trzeci kompleks stawów rybnych w Mordach.

Występuje tu co najmniej 20 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jest to ważna ostoja ptaków wodno – błotnych, szczególnie w okresie lęgowym. W okresie lęgowym obszar zasiedla, co najmniej 1% populacji krajowej (C3, C6) następujących gatunków ptaków: cyraneczka, cyranka, czernica, czajka, kulik wielki (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), brodziec piskliwy, rycyk; w stosunkowo

wysokim zagęszczeniu (C7) występują perkoz rdzawoszyi, bocian biały, krzyżówka, błotniak stawowy, derkacz, sieweczka rzeczna, kszyk, rybitwa czarna, podróżniczek, strumieniówka, ortolan. W okresie wędrówek występują w stosunkowo dużej liczbie gęsi zbożowa i białoczelną: gęś białoczelną do 4 500 osobników (C7). Głównym zagrożeniem dla obszaru są melioracje, powodujące osuszenie terenu. Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Dolina Liwca PLB140002 w większości pokrywa się z obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Ostoja Nadliwiecka PLH140032, od północy graniczy z OSO Dolina Dolnego Bugu PLB140001 oraz OZW Ostoja Nadbużańska PLH140011, a także od południowego – zachodu graniczy z OSO Dolina Kostrzynia PLB140009.

Ostoja Nadliwiecka PLH140032, o powierzchni 13 622,7 ha. Jest to najcenniejszy pod względem przyrodniczym, obok doliny Bugu, obszar we wschodniej części województwa mazowieckiego. O wysokiej randze świadczy różnorodność biologiczna, koncentracja stanowisk chronionych i ginących gatunków roślin, grzybów i zwierząt, różnorodność siedlisk przyrodniczych oraz funkcja jednego z najważniejszych korytarzy ekologicznych o węzłowym znaczeniu ponad regionalnym. Ostoja Nadliwiecka stanowi bowiem bezpośredni łącznik pomiędzy elementami sieci ekologicznej Natura 2000, do której należą dolina Bugu, dolina Kostrzynia oraz zgłoszony w ramach Shadow List obszar Rogoźnica. Dodatkowo poprzez swoje dopływy spina ostoję ptasią Lasy Łukowskie i Kantor Stary.

Zgodnie z informacjami zawartymi w obecnie obowiązującym Standardowym Formularzu Danych (SDF) przedmiotami ochrony ww. obszaru Natura 2000 są następujące siedliska przyrodnicze:

1) siedliska przyrodnicze:

1. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum);
2. 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum);
3. 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion;
4. 3270 Zalewane muliste brzegi rzek;
5. 6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium);
6. 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris);
7. 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;

8. 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*);
 9. 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*);
 10. 4 3130 Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych za zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*.
- 2) gatunki roślin i zwierząt:
1. 1617 Starodub łąkowy *Qstercum palustre*;
 2. 1337 Bóbr *Castor fiber*;
 3. 1355 Wydra *Lutra lutra*;
 4. 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*;
 5. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*;
 6. 5339 Różanka *Rhodeus sericeus amarus*;
 7. 1149 Koza *Cobitis taenia*;
 8. 1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*;
 9. 1130 Boleń *Aspius aspius*;
 10. 1014 Poczwarówka zawężona *Vertigo angustior*;
 11. 1016 Poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*;
 12. 1032 Skójka gruboskorupowa *Unio crassus*;
 13. 1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*;
 14. 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*;
 15. 4038 Czerwończyk fioletek *Lycaena helle*;
 16. 4056 Zatozeczek łamliwy *Anisus vorticulus*.

Rezerwat przyrody Klimonty

W marcu 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie utworzył rezerwat przyrody Klimonty. Rezerwat obejmuje obszar leśny o powierzchni 109,20 ha, położony we wschodniej części województwa mazowieckiego, na terenie Gminy Mordy. Celem utworzenia rezerwatu jest ochrona kompleksu olsów i łągów stanowiących ostoje chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Istotnymi elementami szaty roślinnej rezerwatu są:

- 1) zarośla wierzb szerokolistnych tworzące złożone kompleksy przestrzenne z szuwarami turzycowymi i olsami;
- 2) olsy o charakterystycznej strukturze kępkowo-dolinowej – kępy powstałe na karpach drzew porastają gatunki roślin nietolerujące podtopienia, takie jak szczawik zajęczy,

konwalijka dwulistna, bodziszek cuchnący, zaś dolinki pomiędzy kępami wypełnia zazwyczaj woda;

- 3) grąd subkontynentalny, w którym drzewostan budują: dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata i, znacznie rzadziej, lipa drobnolistna oraz klony: zwyczajny i jawor;
- 4) łąg olszowo-jesionowy, którego drzewostan tworzy olsza czarna, jesion wyniosły i, sporadycznie, wiąz szypułkowy;
- 5) łąg wiązowo-jesionowy z olszą czarną, wiązem szypułkowym i pospolitym, dębem szypułkowym, brzozą brodawkowatą.

Flora roślin naczyniowych rezerwatu składa się z 241 gatunków, wśród których występują gatunki objęte ochroną: kruszczyk szerokolistny, kukulka Fuchsa, listera jajowata, wawrzynek wilczełyko, pływacz zwyczajny. Na terenie tym występują 63 gatunki ptaków, 24 gatunki ssaków, 7 gatunków płazów (kumak nizinny ma tutaj miejsce rozmnażania i stałego przebywania) oraz 3 gatunki gadów.

Rezerwat obejmuje grunty będące własnością Skarbu Państwa, administrowane przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Siedlce.

Ponadto Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy oraz Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy wyznaczają *Strefy ochrony konserwatorskiej „K” – ochrony krajobrazu*.

2.4. Gospodarka

2.4.1. Rolnictwo

Rolnictwo jest najważniejszą dziedziną gospodarki w Gminie Mordy. Wynika to z dużej ilości gruntów rolnych i wielopokoleniowej tradycji.

Tabela 10. Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów Gminy Mordy i Miasta Mordy na dzień 01.01.2020 (dane Starostwo Powiatowe w Siedlcach).

Rodzaj użytków	Ogółem (w ha)	Obszar wiejski (w ha)	Obszar miejski (w ha)
Użytki rolne w tym:	13 166	12 825	341
- grunty orne	8 171	7 959	212
- sady	247	246	1
- łąki trwałe	2 715	2 658	57
- pastwiska trwałe	1 211	1 185	26

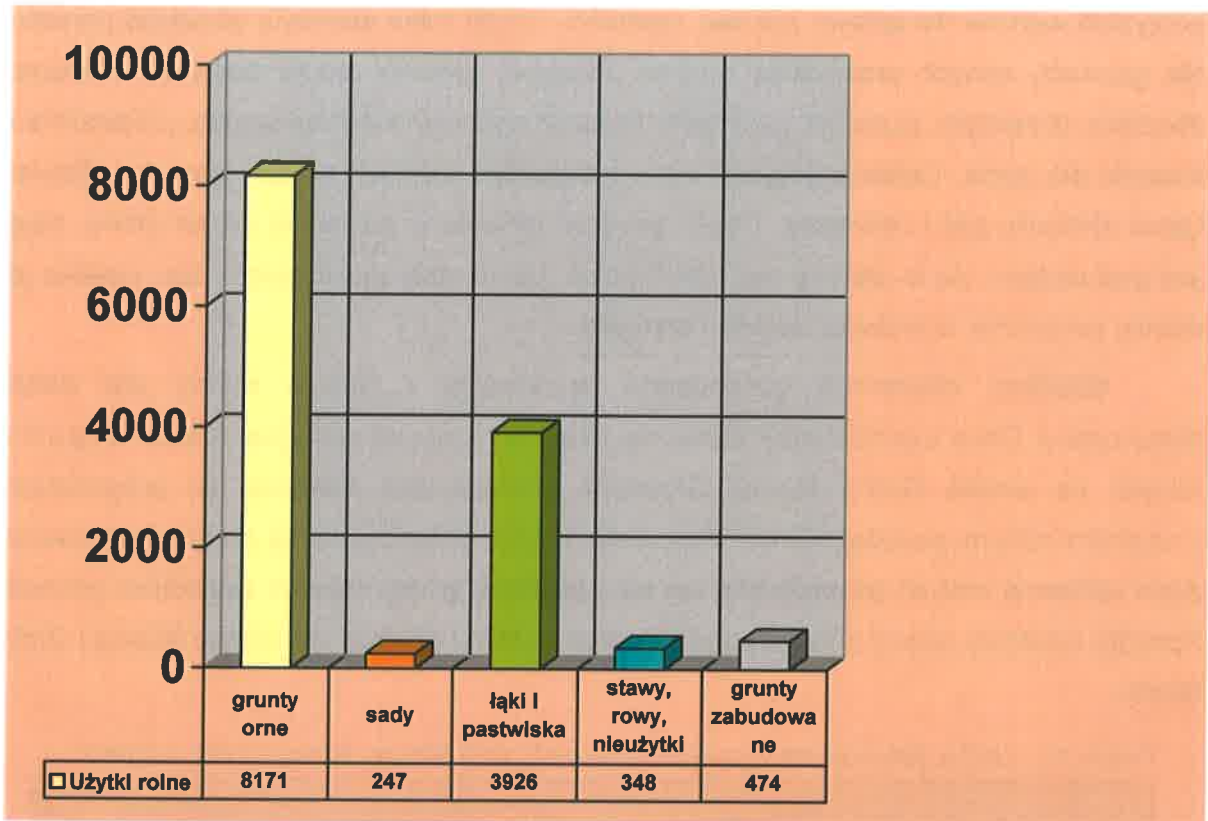

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY MORDY
na lata 2021 – 2028

- grunty rolne zabudowane	474	444	30
- grunty pod stawami	49	49	0
- grunty pod rowami	86	83	3
- grunty zakrzewione i zadrzewione na użytkach rolnych	39	39	0
- nieużytki	174	162	12
Grunty leśne w tym:	3 273	3 270	3
- lasy	3247	3244	3
- grunty zadrzewione i zakrzewione	26	26	0
Grunty zabudowane i zurbanizowane	523	420	103
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	24	19	5
Tereny ekologiczne	4	4	0
Tereny różne	12	10	2
Powierzchnia ogólna gruntów	17 002	16 548	454

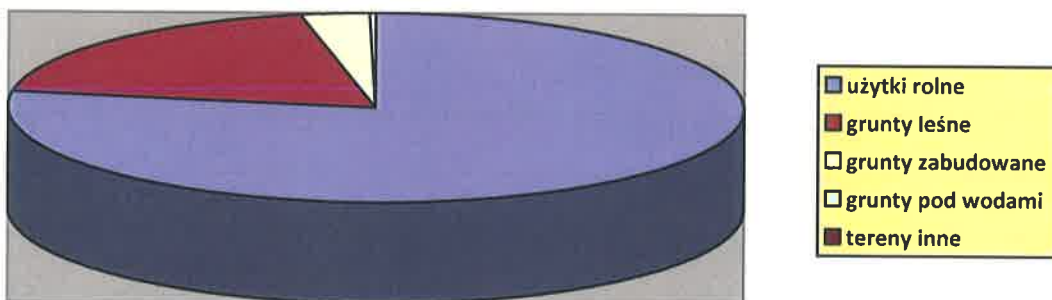
Wykres 6. Podział użytków rolnych na terenie Miasta i Gminy Mordy (w ha).

Ogólna powierzchnia Miasta i Gminy Mordy w podziale na poszczególne kategorie gruntów i ich % udział w ogólnej powierzchni gminy:

- 1) użytki rolne (grunty orne, sady, łąki i pastwiska) – 12 344 ha (72,6 %),
- 2) grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia – 3 372 ha (19,8 %),
- 3) pozostałe grunty (zabudowane i zurbanizowane, drogi, grunty pod wodami, nieużytki i tereny różne) - 1 286 ha (7,6 %).

Wykres 7. Podział użytków rolnych na Miasta i Gminy Mordy.

Tereny gminy to w znacznej części obszary czyste ekologicznie i posiadające korzystne warunki do uprawy zdrowej żywności. Użytki rolne stanowią własność prywatną. Na gruntach rolnych przeważają uprawy zbożowe, głównie zboża paszowe (mieszanki zbożowe, pszenżyto, pszenica, jęczmień). Ponadto uprawiana jest kukurydza, przeważnie na kiszonki dla bydła. Ostatnio pojawiły się w niewielkich ilościach uprawy rzepaku. Zlewisko Liwca stanowią łąki i pastwiska. Część gruntów, głównie w północnej części gminy, zajęta jest pod sadami. Są to głównie sady jabłoniowe. Uprawiane są też owoce tzw. miękkie jak: aronia, porzeczką, truskawka, malina i borówka.

Struktura obszarowa gospodarstw w Mieście i Gminie Mordy jest bardzo niekorzystna. Dane z poniżej przedstawionej tabeli pokazują jak wielu jest właścicieli gruntów rolnych na terenie Gminy Mordy. Głównymi producentami żywności są gospodarstwa z użytkami rolnymi powyżej 10 ha. Właściciele dużych gospodarstw są często dzierżawcami ziemi uprawnej małych gospodarstw lub też posiadają grunty orne na sąsiednich gminach. Ponadto niektórzy rolnicy z innych gmin są właścicielami gruntów na terenie Miasta i Gminy Mordy.

Tabela 11. Liczba gospodarstw wg powierzchni na terenie Miasta i Gminy Mordy w 2020 r.

Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw
0,0 - 0,4999 ha	1 068 szt.
0,5 - 0,9999 ha	497 szt.
1,0 - 1,4999 ha	367 szt.
1,5 - 1,9999 ha	261 szt.
2,0 - 2,9999 ha	400 szt.
3,0 - 4,9999 ha	415 szt.
5,0 - 6,9999 ha	225 szt.
7,0 - 9,9999 ha	233 szt.
10,0 - 14,9999 ha	183 szt.
15,0 - 19,9999 ha	79 szt.
20,0 - 29,9999 ha	49 szt.
30,0 - 49,9999 ha	12 szt.
50,0 - 99,9999 ha	4 szt.
100,0 ha i powyżej	0 szt.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Mordy- referat podatkowy.

Przeważająca część rolników w gminie korzysta z dopłat przyznawanych Polsce przez Unię Europejską. Głównie są to płatności bezpośrednie:

- 1) Jednolita płatność obszarowa (JPO) – płatność bezpośrednia przysługująca rolnikowi, który jest posiadaczem gruntów rolnych, wchodzących w skład gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 1 ha. Grunty te muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej oraz zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Związana jest ona z dopłatami bezpośrednimi przyznawanymi Polsce przez Unię Europejską;
- 2) JPO_TUZ – płatność bezpośrednia do trwałych użytków zielonych.

Dużo łąk i pastwisk w dolinie Liwca było i jest uwarunkowaniem do hodowli bydła opasowego i mlecznego. W Gminie Mordy jest największa produkcja mleka w powiecie siedleckim. Drugą co do wielkości hodowlą jest produkcja trzody chlewnej. Ponadto w ostatnim okresie nasila się budowa kurników i hodowla drobiu głównie kurczaków i indyków.

Rozwinięte są też dobrze działające specjalne produkcji rolniczej – jest to produkcja grzyba (pieczarki).

Na terenie Gminy Mordy powstaje coraz więcej gospodarstw wielkotowarowych, głównie w produkcji mleka, bydła opasowego, trzody chlewnej i drobiu. Powstają grupy producenckie, których funkcjonowanie z pewnością zwiększy konkurencyjność gospodarstw oraz ułatwi negocjacje z przedstawicielami zakładów przetwórczych. Nikną małe gospodarstwa, zaś te które pozostają produkują żywość na własne potrzeby lub zdrową żywność tzw. ekologiczną. Budynki po małych gospodarstwach są przekształcane na letniska dla przyjezdnych z miast na letni wypoczynek.

Ze względu na utrudnienia eksportowe, w rolnictwie niewykorzystane są moce produkcyjne, zarówno w uprawie jak i w hodowli. Utrudnieniami w rozwoju rolnictwa jest też brak stabilności cen na produkty rolne (głównie w produkcji trzody chlewnej i zbóż).

Na obszarach wiejskich, oprócz rozwoju rolnictwa, niezwykle ważny jest również rozwój pozarolniczej działalności, czyli dywersyfikacja działalności rolniczej. Istotne jest wspieranie powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pozarolniczych pośrednio powiązanych z rolnictwem bądź jego otoczeniem.

2.4.2. Działalność gospodarcza

Miasto i Gmina Mordy, z racji swego korzystnego położenia - jest miejscem dość dużej aktywności gospodarczej. Większość podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Mordy to podmioty małe, zatrudniające poniżej pięciu osób. Ich

wzrastająca liczba świadczy o wysokiej dynamice rozwoju przedsiębiorczości na terenie Miasta i Gminy Mordy. Firmy średniej wielkości i duże są mniej liczne.

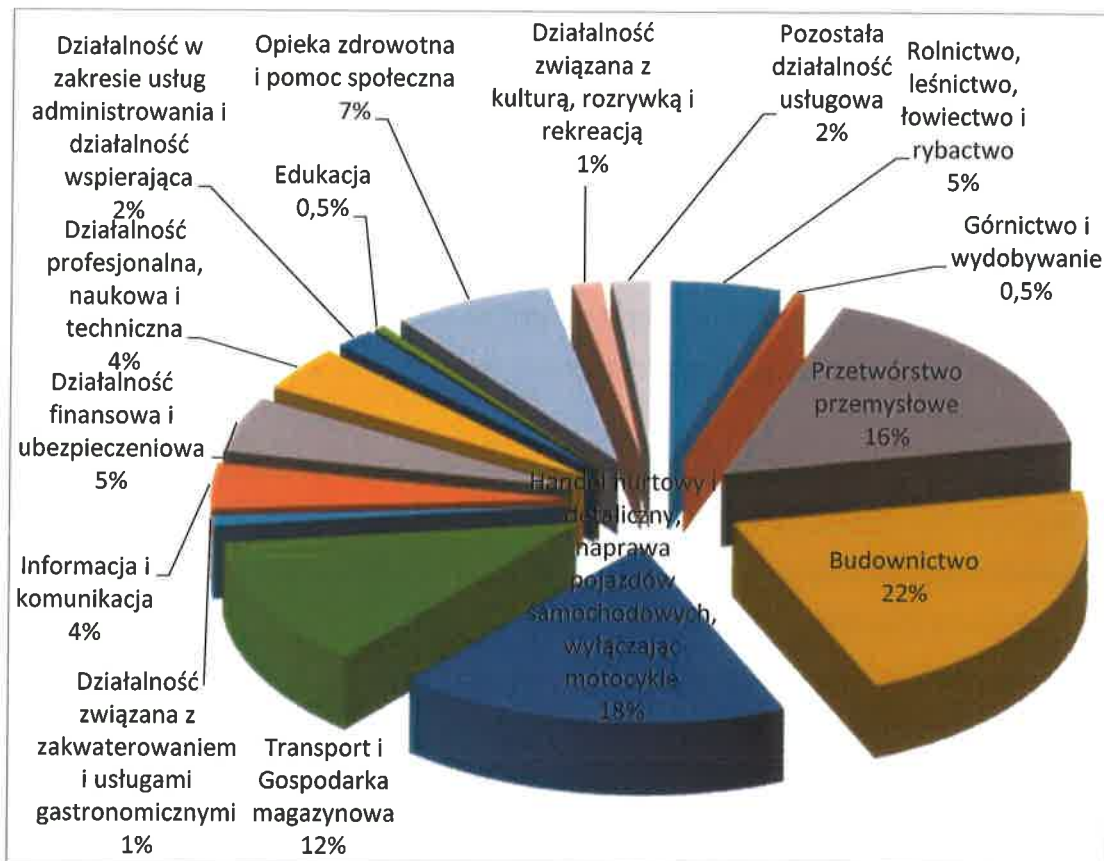
Tabela 12. Liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej (liczby bezwzględne).

Kod sekcji	Rodzaj działalności gospodarczej	Ilość działalności
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	36
F	Budownictwo	47
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	39
H	Transport i Gospodarka magazynowa	26
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2
J	Informacja i komunikacja	9
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4
P	Edukacja	1
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	16
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
S	Pozostała działalność usługowa	4

Podział zarejestrowanych działalności po przeważającym kodzie PKD wg rodzaju oraz sekcji PKD (stan na 28.09.2020 r.)

Wykres 7. Podział działalności gospodarczej wg sekcji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu CEIDG:R024 RZ z dnia 28.09.2020

Na terenie Miasta i Gminy Mordy w połowie 2019 r. zarejestrowanych było 224 podmiotów. Według podziału na branże, większość z nich to niewielkie podmioty handlowo-usługowe, bądź drobne zakłady wytwórcze zatrudniające po kilka osób.

Dokonując analizy branż występujących na terenie gminy można zauważyć, że najwyższy udział mają podmioty gospodarcze zajmujące się robotami budowlanymi oraz handlem hurtowym i detalicznym.

2.4.3. Turystyka

Miasto i Gmina Mordy ze względu na walory rolno-środowiskowe jest dosyć atrakcyjna pod względem turystycznym. Krajobraz jej jest zróżnicowany (liczne oczka wodne, zadrzewienia śródpolne, łąki, miedze oraz niski odsetek nieużytków).

Rozwojowi turystyki sprzyjają niewątpliwie walory krajobrazowe, dość zróżnicowana szata roślinna, warunki klimatyczne, zwłaszcza niski stopień zanieczyszczenia środowiska, jak również atrakcje o charakterze historycznym. Bogata oferta umożliwiłaby również zintensyfikowanie rozwoju agroturystyki, co niewątpliwie sprzyjałoby poprawie sytuacji części

rodzin rolniczych. Rozwój agroturystyki sprzyjałby lepszemu wykorzystaniu zasobów i zwiększał możliwości zatrudnienia.

Dobry stan nawierzchni dróg gminnych i wewnętrznych oraz małe natężenie ruchu samochodowego pozwala na corocznie zwiększające się nasilenie ruchu rowerowego i pieszego jako jednej z form rekreacji.

2.4.4. Zasoby kulturowe i historyczne

Na terenie Miasta Mordy występują niżej wymienione obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków i zainteresowania konserwatorskiego.

Obiekty sakralne:

- 1) Kościół parafialny wybudowany w XVII w. (pierwszy kościół powstał 1408 r.).
- 2) Ogrodzenie kościoła zbudowane w 1 połowie XVIII w. murowane, tynkowane.
- 3) Dzwonnica brama zbudowana w XVIII w., murowana z cegły, tynkowana.
- 4) Organistówka zbudowana w 2 poł. XVIII w.
- 5) Plebania zbudowana w 2 poł. XIX w.
- 6) Cmentarz parafialny w Mordach, uważany ze względu na zachowane elementy zabytkowe – za jeden z wartościowszych, założony został w 1 połowie XIX w. W centralnej części cmentarza stoi kaplica w stylu neogotyckim ufundowana przez dziedzica dóbr Mordy hrabiego Jana Zembrzuskiego jako kaplica grobowa rodziny.

Obiekty świeckie :

- 1) Dworzec kolejowy.
- 2) Budynek Zespołu Szkół Zawodowych z 1928 r.
- 3) Kamienice zlokalizowane w pierzejach rynku.
- 4) Zespół pałacowo - parkowy z prawie dziesięciohektarowym ogrodem, ze stawem oraz z zespołem gospodarczym z okresu XV w., o czym świadczy wygląd i forma dworu i zachowane fragmenty fos. W XVII wieku istniał tu dwór obronny, po którym ślady zachowały się do dzisiaj. W I-jej połowie XVIII wieku w miejscu dworu wzniesiono pałac. Właścicielami dóbr byli wówczas Ciecierscy. W końcu XVIII w. majątek został rozbudowany i przekształcony przez Zembrzuskich. W końcu XIX w. jako właściciele pojawiają się Przewłoccy, którzy byli ostatnimi właścicielami dóbr.
- 5) Brama wjazdowa zbudowana ok. poł. XVIII w., barokowa, murowana z cegły, tynkowana, prostokątna. Wieżowa część środkowa bramy wysunięta ryzalitowo, dwukondygnacyjowa - symetryczne części boczne, parterowe. Dach namiotowy spłaszczony z wieżyczką drewnianą otoczoną nowszą galeryjką. W zwieńczeniu ażurowa latarnia. Części boczne kryte daszkami trzypołaciowymi.

- 6) Park otaczający pałac datowany w zachowanym kształcie na poł. XIX w. dzieli się na część zachodnią i wschodnią. Drzewostan parku charakteryzuje się dużą różnorodnością (ponad 80 gatunków). Na szczególną zaś uwagę zasługują gatunki rzadko występujące w założeniach parkowych jak: kasztanowiec żółty, orzech szary i czarny, choina kanadyjska, tulipanowiec amerykański i inne.
- 7) Pomnik, usytuowany w centrum miasta, poświęcony żołnierzom WP oraz bojownikom o wolność i niepodległość Polski. Społeczeństwo miasta wzniosło go w 1988 r., w 44 rocznicę powstania na tym terenie 8 Dywizji WP.

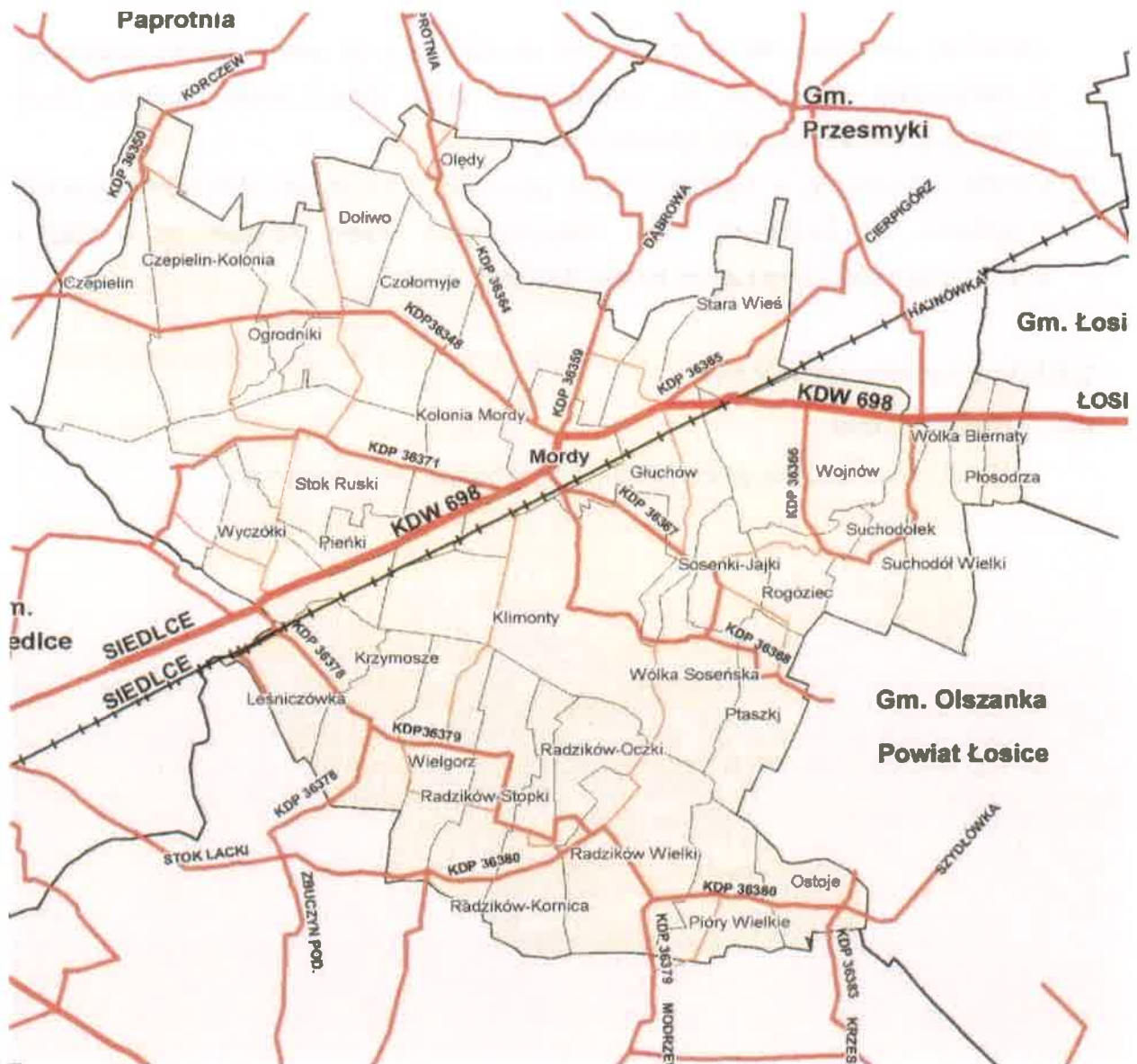
2.5 Infrastruktura techniczna

2.5.1. Komunikacja

Układ komunikacyjny gminy tworzą: sieć drogowa i linia kolejowa.

Mapa 6. Układ komunikacyjny na terenie Gminy Mordy.

Linia kolejowa

Przez teren Gminy i teren administracyjny Miasta Mordy przebiega linia kolejowa Siedlce – Mordy – Hajnówka – granica państwa z Białorusią. Sieć kolejowa oraz przejazdy zostały zmodernizowane. Z powodu zmniejszonej liczby podróżujących i przewozów towarowych ograniczono liczbę pociągów osobowych oraz towarowych kursujących na tej trasie.

Droga Wojewódzka

Przez teren Miasta i Gminy Mordy przebiega droga wojewódzka NR 698 Siedlce – Łosice – Konstantynów – Terespol o długości 15 146 mb, w tym przez Miasto Mordy w ciągu ulicy Narutowicza – Plac Zwycięstwa – 11 listopada o długości 3 210 mb oraz przez teren gminy o długości 11 936 mb. Droga wojewódzka jest utrzymywana przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie i jest obecnie modernizowana odcinkami.

Drogi i ulice powiatowe

Tabela 14. Wykaz dróg powiatowych na terenie Miasta i Gminy Mordy (stan na 30.06.2020 r.).

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi (lokalizacja drogi) Miasto: (przebieg drogi)	Długość drogi na terenie gminy Mordy [km]	Nawierzchnia bitumiczna [km]	Nawierzchnia betonowa [km]	Nawierzchnia brukowa [km]	Nawierzchnia gruntowa [km]
1	3615 W	Suchożebry – Mordy Mordy: ul. Kościuszki	10,436	10,436			
2	3617 W	Siedlce – Korczew	1,892	1,892			
3	3622 W	Mordy – Przesmyki – Kamianki Lackie – Dąbrowa Mordy: ul. Żwirki i Wigury	2,713	2,713			
4	3626 W	Mordy – Olędy – Paprotnia Mordy: ul. Olędzka	6,571	5,176		0,072	1,323
5	3627 W	Głuchów – Cierpigórz – droga nr 3628W	3,048	3,048			
6	3628 W	Przesmyki – Zawady – Suchodół Wielki – Wojnow	7,725	7,725			
7	3629 W	Mordy – Sosenki- Jajki – Wólka Soseńska	4,787	4,787			
8	3630 W	Mordy: ul. Składowa	1,000	1,000			
9	3631 W	Pruszynek – Stok Ruski – Mordy	5,843	4,095			1,748
10	3638 W	Zbuczyn – Czuryły – Krzymosze – Wyczółki	4,594	4,594			
11	3639 W	droga nr 3666W – Modrzew – droga nr 3641W	1,124	1,124			
12	3665 W	Mordy – Klimonty – Ptaszki – Bejdy – Próchenki Mordy: ul. Cmentarna	8,518	6,752			1,766
13	3666 W	Stok Lacki – Tarcze – Radzików Wielki – Szydłówka – Olszanka	9,355	9,355			
14	3667 W	Krzesk-Królowa Niwa – Izdebki-Kośmidry – Ostoje – Klimy – droga nr 3665W	1,167	1,167			
15	3669 W	Mordy: ul. Gliniana	0,552		0,552		
16	3670 W	Mordy: ul. 3 Maja ul. Słowackiego	0,301		0,203	0,098	
17	3671 W	Krzymosze – Radzików-Kornica – droga nr 3666W	5,786	5,786			

18	3676 W	Mordy: Plac Zwycięstwa	0,217	0,217			
19	3677 W	Mordy: ul. Pusta, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	0,889	0,059		0,830	
20	3678 W	Mordy: ul. 8 Dywizji Wojska Polskiego	0,515	0,255	0,260		
21	3681 W	Mordy: ul. Sienkiewicza	0,093			0,093	
22	3683 W	Mordy: ul. Olchowa	1,080	1,080			
23	3684 W	Mordy: ul. Kolejowa	0,435	0,435			
		RAZEM	78,64	1	71,696	1,015	1,093
						4,837	

Drogi powiatowe to 14 ciągów dróg z 4 ulicami Miasta Mordy oraz 9 odcinków dróg (12 ulic) na terenie Miasta Mordy. Łączna długość dróg powiatowych na terenie Miasta i Gminy Mordy wynosi 78 641 mb. Istniejące drogi powiatowe realizują powiązania gminy z siedzibą powiatu siedleckiego, z siedmioma sąsiednimi Gminami (Przesmyki, Łosice, Olszanka, Zbuczyn, Suchożebry, Paprotnia i Siedlce), powiązania wewnętrzne oraz obsługują przyległe zagospodarowanie.

Na terenie miasta drogi powiatowe przebiegają wzdłuż ulic: 8 Dywizji Wojska Polskiego, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Glinianej, Armii Krajowej, Kościuszki, Żwirki i Wigury, 3 Maja, Olchowej, Olędzkiej, Pustej, Sienkiewicza, Słowackiego, Placu Zwycięstwa, Cmentarnej, Składowej i Kolejowej. Drogi i ulice te utrzymywane są przez służby Starostwa Powiatowego w Siedlcach.

Drogi gminne

Miasto i Gmina Mordy zarządza 33 odcinkami dróg publicznych o długości 58 082 mb. Są to drogi klasy L i D. Pozostałe drogi to drogi wewnętrzne i dojazdowe do pól i gospodarstw. Są to drogi przeważnie gruntowe, nieutwardzone. Drogi gminne stanowią sieć uzupełniającą, która zaspokaja dostęp do dróg powiatowych i dróg wojewódzkiej.

Tabela 15. Wykaz dróg publicznych gminnych na terenie Miasta i Gminy Mordy.

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Całkowita długość drogi [km]
1.	360501W	Sosenki Jajki – gr. gm. Olszanka - Bejdy	1,843
2.	360502W	Skolimów Rogóziec - Sosenki-Jajki	2,174
3.	360503W	Izdebki Wąsy – gr. gm. Zbuczyn - Pióry Wielkie	1,325

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY MORDY
na lata 2021 - 2028

4.	360504W	Radzików Wielki – Wólka Soseńska	5,025
5.	360505W	St. Kolonia Mordy – Radzików Stopki	4,983
6.	360506W	Krynki – gr. gm. Paprotnia - Olędy	1,338
7.	360507W	Koryciany – gr. gm. Paprotnia - Olędy	1,170
8.	360508W	Hołubla – gr. gm. Przesmyki – Olędy	5,300
9.	360509W	Tarków – gr. gm. Przesmyki - Olędy	0,537
10.	360510W	Stasin - gr. gm. Paprotnia – droga powiatowa 3617W	3,850
11.	360511W	Stok Ruski–dr. powiatowa 3615W (Czepielin-Kol.)	3,614
12.	360512W	Wyczółki – Stok Ruski	3,272
13.	360513W	Krzymosze – Radzików Stopki dr. powiatowa 3666W	2,613
14.	360514W	Głuchów – dr. powiatowa 3622W	2,212
15.	360515W	Głuchów – dr. powiatowa 3629W (Sosenki Jajki)	3,092
16.	360516W	Wólka Leśna - Wyczółki	1,640
17.	360517W	Dr. wojewódzka 698 – Stara Wieś	0,788
18.	360518W	Suchodół Wielki – gr. gm. Łosice - Rudnik	1,078
19.	360519W	Suchodół Wypychy – gr. gm. Olszanka - Bejdy	1,218
20.	360520W	Radzików Wielki – Radzików Kornica	0,866
21.	360525W	Wyczółki	1,373
22.	360526W	Głuchów-Wojnów	1,481
23.	360527W	Radzików-Stopki	1,151
24.	360528W	Radzików Wielki	0,510
25.	360532W	Czepielin-Kolonia - Czepielin	1,864
26.	360533W	Wojnów	0,777
27.	360529W	Klimonty	1,294
28.	360521W	miasto Mordy (ul. Armii Krajowej)	0,100
29.	360522W	miasto Mordy (ul. Ks. Brzóska)	0,180
30.	360523W	miasto Mordy (ul. Ks. Skorupki)	0,200
31.	360524W	miasto Mordy (ul. Kilińskiego)	0,520
32.	360530W	miasto Mordy (ul. Ogrodowa, ul. Jagodowa)	0,489
33.	360531W	miasto Mordy (ul. Wiśniowa)	0,205
OGÓLEM			58,082

Analizując stan techniczny należy stwierdzić, iż drogi gmine i powiatowe w swej przeważającej części mają zbyt małą szerokość lub nienormatywne łuki. Nawierzchnia niektórych dróg ma bardzo liczne spękania i uszkodzenia wymagające remontu. Droga wojewódzka nr 698 posiada wystarczające parametry geometryczne, ale jej nawierzchnia na niektórych odcinkach wymaga naprawy. Drogi corocznie są modernizowane odcinkami.

Wykres 8. Obraz jakości dróg.

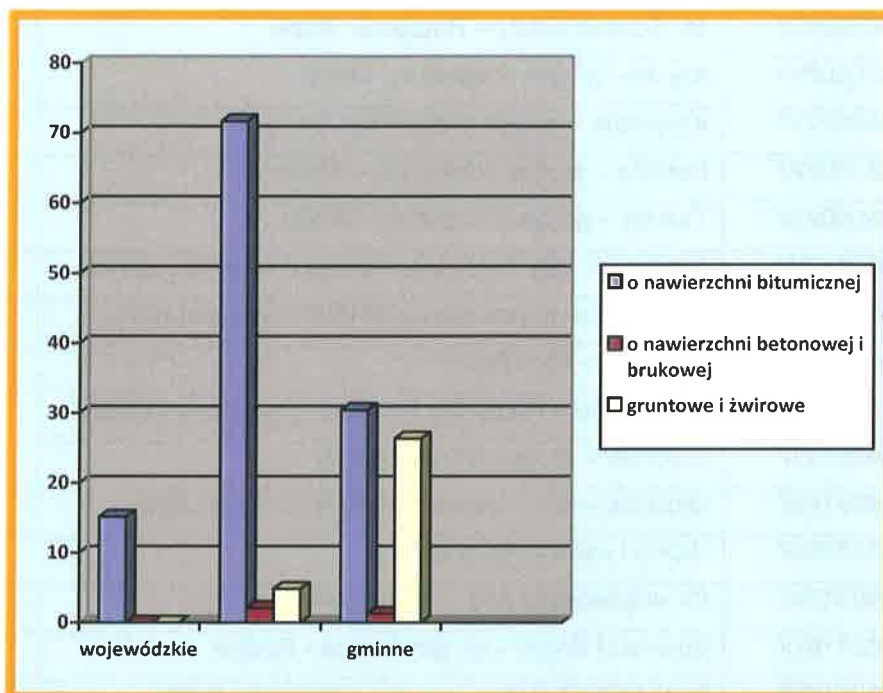

Tabela 16. Stan nawierzchni dróg publicznych na terenie Miasta i Gminy Mordy.

	Drogi publiczne [km]		
	Wojewódzka	Powiatowe	Gminne
Długość dróg	15,15	78,64	58,08
tym:			
o nawierzchni bitumicznej	15,15	71,69	30,43
o nawierzchni betonowej i brukowej	-	2,11	1,31
o nawierzchni gruntowej	-	4,84	26,34

2.5.2. Gospodarka wodna

Na terenie gminy w miejscowości Czepielin jest wybudowana w roku 2010 stacja uzdatniania wody o wydajności 170 m³/godz. Ujęcie stanowią trzy studnie głębinowe o głębokościach odpowiednio 97,0 m; 89,6 m i 88,0 m. Woda pitna rozprowadzona jest siecią wodociągową do wszystkich miejscowości na terenie Miasta i Gminy Mordy. Miasto Mordy i 31 wsi korzysta z wody ze stacji uzdatniania wody w Czepielinie. Tylko jedna wieś Ostoje ma doprowadzoną wodę z sąsiedniej Gminy Olszanka (ujęcie wody w Próchenkach). Teren Miasta i Gminy Mordy jest zwodociągowany. W przypadku powstawania nowej zabudowy będzie rozbudowywana infrastruktura wodociągowa.

Długość wybudowanej sieci wodociągowej wynosi 145 km.

Rozbiór wody ze stacji uzdatniania wody w Czepielinie w 2019 r. wynosił 906 m³/dobę, w tym na teren Gminy Mordy 673 m³/dobę oraz na teren Gminy Paprotnia 233 m³/dobę.

Rozbiór wody zakupionej ze stacji uzdatniania wody w Próchenkach w 2019 r. wynosił 10 m³/dobę.

Eksploatatorem wodociągów ze stacją uzdatniania wody w miejscowości Czepielin jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Mordach.

2.5.3. Gospodarka ściekowa

Zbiorcza kanalizacja sanitarna wybudowana jest na terenie Miasta Mordy oraz w części wsi Wyczółki.

Parametry kanalizacji sanitarnej wybudowanej w Mordach:

- kolektory kanalizacji sanitarnej - 12,3 km
- przepompownie ścieków - 4 szt.

Okolo 95% gospodarstw domowych z Miasta Mordy odprowadza ścieki do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Poprzez systemy kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i ciśnieniowej ścieki odprowadzane są do wybudowanej w 1996 r. oczyszczalni ścieków położonej na obrzeżach miasta w miejscowości Kolonia Mordy. Jest to oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna. Przepustowość oczyszczalni w aktualnym stanie technicznym wynosi około 400 m³ ścieków na dobę. Do oczyszczalni ścieków doływają ścieki z terenu Miasta Mordy oraz są dowożone z terenu Gminy Mordy jak i spoza gminy. W 2019 r. unieszkodliwiono ogółem 93 079 m³ ścieków, jednak około 21% są to ścieki z wód opadowych i roztopowych.

Technologia oczyszczalni jest przestarzała i potrzebne jest w najbliższych latach przeprowadzenie modernizacji oczyszczalni.

Na terenie części wsi Wyczółki wybudowana jest w 2018 r. kanalizacja sanitarna o parametrach:

- kanalizacja sanitarna grawitacyjna - 929,50 m
- kanalizacja sanitarna ciśnieniowa - 626,70 m
- przepompownia ścieków - 1 szt.
- przyłącza kanalizacji sanitarnej - 412,00 m

Ścieki sanitarne z gospodarstw domowych w miejscowości Wyczółki są odprowadzane wybudowanym w/w systemem kanalizacji do kanalizacji zbiorczej w sąsiedniej Gminie Siedlce i oczyszczane na oczyszczalni ścieków w Siedlcach.

Na terenach wiejskich wybudowane były przez Miasto i Gminę Mordy indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków w ilości 31 kpl przy współfinansowaniu ze środków zewnętrznych i mieszkańców.

Mieszkańcy na nieskanalizowanym terenie posiadają własne przydomowe zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ścieki z szamb i osady

z przydomowych oczyszczalni ścieków są przewożone za pomocą pojazdów asenizacyjnych do zbiorczej oczyszczalni ścieków w miejscowości Kolonia Mordy. Odbiorcą ścieków jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Mordach.

Brak sieci kanalizacyjnej wpływa na degradację środowiska naturalnego, szczególnie widoczne jest to w zlewni rzeki Liwiec. Z uwagi na bogactwo przyrodnicze tych terenów, dużą ilość ścieków wodnych oraz wysoką jakość wód podziemnych, wskazane jest pilne zastosowanie właściwych rozwiązań technicznych i technologicznych związanych z zagadnieniami odprowadzania i oczyszczania ścieków na terenie wiejskim gminy.

W związku z powyższym plany inwestycyjne gminy na najbliższe lata ukierunkowane będą głównie na działania związane z rozbudową systemów kanalizacji sanitarnej. Obecnie są przygotowywane dokumentacje techniczne na budowę zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Leśniczówka, Krzymosze i Czołomyje. W kolejnych latach budowane będą systemy kanalizacji sanitarnej w kolejnych miejscowościach.

Na terenie miasta nie ma kanalizacji do odprowadzenia wód deszczowych. Wody te odprowadzane są rynsztokami ulicznymi, siecią rowków i rowów do rzeki Kanał Mordy. Obecnie trwa przebudowa drogi wojewódzkiej nr 698. W ramach tej przebudowy wykonywana jest kanalizacja deszczowa w ulicach Narutowicza i 11 Listopada, co umożliwi odprowadzenie wód opadowych z centrum Miasta Mordy.

Tabela 17. Infrastruktura komunalna (liczby bezwzględne).

Sieć rozdzielcza (stan w dniu 31.XII) w km						Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych (stan w dniu 31.XII) w km			
wodociągowa		kanalizacyjna		gazowa		wodociągowe		kanalizacyjne	
2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
133,7	142,9	12,3	14,2	-	0,6	1411	1484	406	376

2.5.4. Gospodarka odpadami

Od 1996 r. do 2011 r. funkcjonowało gminne wysypisko odpadów komunalnych zlokalizowane w miejscowości Kolonia Mordy. Od m-ca lutego 2011 r. wysypisko zostało zamknięte, gdyż nie spełniało obowiązujących przepisów prawnych.

Obecnie na terenie Gminy Mordy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych. Samorząd w drodze przetargu wybiera odbiorcę odpadów komunalnych, który przekazuje mieszkańcom worki na odpady segregowane i niesegregowane, a następnie w ustalonych terminach odbiera je. Inne odpady, takie jak: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory inne niż przemysłowe i samochodowe, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady budowlane

i rozbiórkowe powstałe w wyniku rozbiórek lub remontów, na które nie są wymagane pozwolenia lub zgłoszenia składowane są w Punkcie Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych, skąd odbierane są przez wybranego odbiorcę odpadów.

Tabela 18. Środowisko (liczby bezwzględne).

Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenie odprowadzane do wód lub do ziemi w dam3		Zebrane odpady komunalne w ciągu roku			
		Ogółem	zmieszane		Zebrane selektywnie
			Razem	w tym z gospodarstw domowych	
2010	2018	2019			
43,0	48,0	926,22	482,58	426,88	443,64

Corocznie odbierane są z gospodarstw odpady azbestowe, głównie eternit w ramach opracowanego Programu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z Gminy Mordy. Działanie dofinansowywane jest z WFOŚiGW. W 2019 r. uruchomiony został Program Rządowy odbioru i przekazania do utylizacji folii rolniczych.

2.5.5. Zaopatrzenie w gaz ziemny

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Φ 700 Kobryń – Warszawa. Obecnie od strony miejscowości Pruszyń, Gm. Siedlce poprzez miejscowości Wyczółki, Stok Ruski, Kolonia Mordy i Mordy budowana jest sieć rozdzielcza gazu ziemnego. Do czasu uruchomienia gazociągu w miejscowości Mordy pobudowano zbiornik na gaz ziemny, z którego zasilono część posesji. Do zbiornika gaz ziemny jest dowożony. Sieć gazowa jest budowana. Część mieszkańców korzysta z gazu propan – butan dostarczanego do zbiorników na posesjach lub w butlach do kuchenek gazowych.

2.5.6. Energetyka

Sieć energetyczną na obszarze gminy stanowią napowietrzne linie niskiego napięcia 0,4 kV, średniego napięcia 15 kV oraz przesyłowa linia wysokiego napięcia 110 kV. Linie energetyczne średniego napięcia, niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe są sukcesywnie przebudowywane. Wiele linii napowietrznych przebudowywanych jest na kablowe. Samorząd przejmuje słupy z osprzętem w celu utrzymania oświetlenia ulicznego. W Mieście Mordy oraz na terenie niektórych wsi wymienione są oprawy oświetlenia ulicznego na energooszczędne typu LED.

Na posesjach budowane są instalacje fotowoltaiczne. Przy budowie instalacji fotowoltaicznych mieszkańcy korzystali z dofinansowania w ramach Programu Rządowego „Mój Prąd”.

Na niektórych domach zainstalowane są instalacje solarne. Samorząd wykorzystując dofinansowanie z PROW na lata 2014-2020 wykonał 36 kpl instalacji solarnych.

2.5.7. Mieszkalnictwo

Na terenie gminy występuje przeważnie budownictwo mieszkaniowe w postaci domów prywatnych jednorodzinnych. Są też dwie spółdzielnie mieszkaniowe w miejscowościach Mordy i Leśniczówka. W Mieście Mordy jest kilka bloków wielorodzinnych. Są to wspólnoty mieszkaniowe.

Zasoby mieszkaniowe gminy są skromne, stanowią je stare budynki w posiadaniu których jest gmina.

2.6. Infrastruktura społeczna

2.6.1. Oświata

Dzieci i młodzież z terenu gminy są dowożone do szkół w Mordach i Radzikowie Wielkim.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy funkcjonują 2 szkoły podstawowe. W szkołach podstawowych naukę pobiera 329 uczniów oraz zatrudnionych jest 62 nauczycieli (stan na 30.09.2020 r.). Do oddziału przedszkolnego w SP w Radzikowie Wielkim uczęszcza 15 dzieci i zatrudnionych jest 2 nauczycieli (stan na 30.09.2020 r.).

Szkoła Podstawowa w Mordach i Przedszkole Samorządowe w Mordach tworzą Zespół Oświatowy w Mordach. Do Przedszkola Samorządowego w Mordach uczęszcza 112 dzieci i zatrudnionych jest 10 nauczycieli (stan na 30.09.2020 r.).

Stan techniczny obiektów jest zadowalający. W 2002 r. jeden z budynków szkolnych w Mordach został rozbudowany. Wybudowano salę gimnastyczną (12m x 24m) z zapleczem i dwoma salami dydaktycznymi. W latach 2014 – 2016 przebudowywano dach, wymieniono stolarkę oraz docieplono ten budynek. Na drugim budynku wykonano termomodernizację. W 2002 r. przy szkole w Radzikowie Wielkim zostały dobudowane cztery sale dydaktyczne. Przy Szkołach Podstawowych w Mordach i w Radzikowie Wielkim funkcjonują ponadto małe sale gimnastyczne (10m x 8m). Przy szkołach są boiska do piłki ręcznej, piłki siatkowej. Wszystkie szkoły posiadają biblioteki. W Szkole Podstawowej w Mordach jest stołówka i kuchnia do przygotowywania posiłków. Kuchnia i stołówka były sukcesywnie

modernizowane w latach 2017 – 2019. Obiady dla dzieci w szkole w Radzikowie Wielkim i do przedszkola w Mordach są dowożone z kuchni, o której mowa wyżej.

Analiza danych demograficznych wskazuje na ciągłe zmniejszanie się liczebności kolejnych roczników osiągających wiek szkolny, co w dalszej perspektywie czasowej uniemożliwi optymalne wykorzystanie istniejących sieci placówek oświatowych.

Tabela 19. Edukacja (liczby bezwzględne).

Wychowanie przedszkolne				Szkoły podstawowe			Gimnazja		
Dzieci w przedszkolach		Dzieci w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych		Uczniowie		Nauczyciele	Uczniowie		Nauczyciele
2010	2018	2010	2018	2010	2018	2018	2010	2018	2018
115	119	26	17	330	372	34,66	219	50	5,34

2.6.2. Ochrona zdrowia

Na terenie Miasta i Gminy Mordy opiekę medyczną dla mieszkańców zapewniają:

- 1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” w Mordach – świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w warunkach ambulatoryjnych, świadczenia zdrowotne w zakresie usług pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych, usługi gabinetu zabiegowego, ambulatorium i wizyty domowe;
- 2) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Medyczna VENA” – świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w warunkach ambulatoryjnych, świadczenia zdrowotne oraz w zakresie rehabilitacji, świadczenia zdrowotne w zakresie usług pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych, usługi gabinetu zabiegowego, ambulatorium i wizyty domowe;
- 3) Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzikowie Wielkim – świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w warunkach ambulatoryjnych, w środowisku nauczania i wychowania, warunkach domowych w zakresach merytorycznych;
- 4) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Stomax” w Mordach – świadczenia stomatologiczne;
- 5) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Villa Dentex” w Czepielinie - świadczenia stomatologiczne.

W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Mordów korzystają z usług Szpitala Wojewódzkiego w Siedlcach. W Mordach funkcjonuje również apteka zaopatrująca mieszkańców w niezbędne leki. Na terenie Miasta Mordy zlokalizowana jest Przychodnia Weterynaryjna.

2.6.3. Infrastruktura kulturalna

W Mordach znajduje się Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (M-GOK) oraz Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna im. Ireny Ostaszyk. W latach 2017 – 2019 na budynku M-GOK został przebudowany dach oraz wykonane docieplenie stropu i ścian z wyprawą elewacyjną. Pomieszczenia budynku M-GOK zostały odrestaurowane. Spotykają się tam członkowie Koła Gospodyń Wiejskich, Koła Emerytów i Rencistów oraz jest miejscem imprez dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy. Prowadzone są tam również lekcje nauki gry na instrumentach muzycznych, kursy języków obcych, konkursy recytatorskie, koła plastyczne, itp.

W 2018 r. przebudowany został plac w centrum Miasta Mordy. Wybudowano pomnik, scenę z zapleczem, skwery i chodniki, posągi, dostosowano oświetlenie i urządzono zieleń. Odbywają się tam coroczne obchody świąt narodowych. Przy współudziale jednostek organizacyjnych i szkół z terenu Miasta i Gminy Mordy organizowany jest festyn pn. „Słoneczne Lato”, dożynki, „Kaziuki” i inne imprezy okolicznościowe.

W miejscowościach: Krzymosze, Radzików Wielki, Klimonty, Wyczółki, Czepielin i Głuchów są pobudowane i wyremontowane, przy współfinansowaniu ze środków EFR ROW w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, świetlice wiejskie. Są jeszcze świetlice w Wojnowie, Suchodołku i Stoku Ruskim. Rozpoczęto budowę świetlic wiejskich w Piórach Wielkich i Czołomyjach. W Czepielinie i Radzikowie Wielkim w świetlicach są punkty biblioteczne.

Przy świetlicach działa Związek Emerytów i Rencistów z zespołami folklorystycznymi: „Podlasianki”, „Zaliwianki”, Zespół Wokalny z Wyczółek oraz Koła Gospodyń Wiejskich w Klimontach, Czepielinie, Wyczółkach, Głuchowie i Mordach.

Tabela 20. Infrastruktura społeczna (liczby bezwzględne).

Przychodnie		Apteki i punkty apteczne		Biblioteki (z filiami)					
				Księgozbiór		Czytelnicy		Wypożyczalnie w wol.	
2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
5	4	3	1	22929	16053	875	531	24268	13562

2.6.4. Bezpieczeństwo

W Mieście Mordy jest zlokalizowany Komisariat Policji w odrestaurowanym budynku. Komisariat obsługuje kilka gmin. Sukcesywnie kupowane są samochody dla policji. Zakupy dofinansowywane są przez samorzady, których teren patrolowany jest przez funkcjonariuszy Policji w Mordach.

Na terenie gminy są remizy strażackie i działają jednostki strażackie: OSP Mordy, OSP Wielgorz, OSP Radzików Wielki, OSP Czołomyje, OSP Czepielin, OSP Stara Wieś, OSP Wojnów, OSP Wyczółki, OSP Rogóziec, OSP Stok Ruski i OSP Wólka Soseńska. Jednostka OSP Wielgorz jest zgłoszona w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym i posiada na stanie nowy średni samochód ratowniczo-gaśniczy. Ponadto w nowe samochody ratowniczo-gaśnicze wyposażone są OSP w Mordach i OSP w Czepielinie. Samochody pożarnicze w innych jednostkach są przestarzałe. Corocznie jednostki OSP wyposażane są w nowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy i ubrania. Budynek strażnic są sukcesywnie remontowane i wyposażane.

2.6.5. Sport i wypoczynek

Na rozwój społeczny ma również wpływ aktywność mieszkańców w dziedzinie sportu i rekreacji. Położenie geograficzne miasta i gminy stwarza naturalne warunki do rozwoju różnych form aktywności fizycznej. Położenie gminy w dolinie rzeki Liwiec, bliskość lasów i łąk, naturalne zbiorniki wodne, historyczne obiekty są doskonałym zapleczem do uprawiania sportu i rekreacji oraz czynnego wypoczynku wszystkich mieszkańców. Rozwojowi turystyki sprzyjają niewątpliwie walory krajobrazowe, dość zróżnicowana szata roślinna, warunki klimatyczne, zwłaszcza niski stopień zanieczyszczenia środowiska, jak również atrakcje o charakterze historycznym. Bogata oferta umożliwiłaby również zintensyfikowanie rozwoju agroturystyki, co niewątpliwie sprzyałoby poprawie sytuacji części rodzin rolniczych. Rozwój agroturystyki sprzyałby lepszemu wykorzystaniu zasobów i zwiększał możliwości zatrudnienia.

Rozbudowywanie infrastruktury sportowej winno umożliwiać coraz powszechniejsze uprawianie sportu.

W gminie są dwa kluby sportowe, borykające się z brakiem profesjonalnego zaplecza sportowego, które jest podstawą powszechnej dostępności dzieci i młodzieży do uprawiania sportu i rekreacji. Są to:

- 1) MUKS "Polonez" Mordy posiada sekcję piłki nożnej i tenisa stołowego. Sekcja piłkarska uczestniczy w rozgrywkach piłkarskich ligi okręgowej organizowanych przez OZPN;
- 2) LKS „Grodzisk” Krzymosze posiada sekcję piłki nożnej, która uczestniczy w rozgrywkach piłkarskich klasy A organizowanych przez OZPN.

Jednak większość dzieci i młodzieży uprawiającej sport skupia się przy placówkach szkolnych, gdzie wykorzystywana jest istniejąca baza sportowa oraz kadra nauczycielska i instruktorska.

Budowane są Otwarte Strefy Aktywności wyposażone w sprzęt do ćwiczeń na powietrzu dla dorosłych i w place zabaw dla dzieci. Obiekty takie są w Mordach, Czepielinie i Radzikowie Wielkim.

Uprawianie sportu, powszechna dostępność do obiektów sportowych młodzieży pozaszkolnej powinna przyczyniać się do ograniczania patologii społecznej.

2.7. Dochody i wydatki Miasta i Gminy Mordy

Zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania budżetu Miasta i Gminy Mordy oraz planów finansowych jednostek za 2019 r. (Zarządzenie Nr 21/2020 Burmistrza Miasta i Gminy Mordy z dnia 30 marca 2020 r.).

1) dochody wykonanie w łącznej kwocie 25.798.967,11 złotych;

2) wydatki wykonanie w łącznej kwocie 25.292.532,83 złotych.

Nadwyżka w wysokości 506.434,28 złotych.

Dochody i wydatki budżetu gminy według rodzajów w 2018 r.

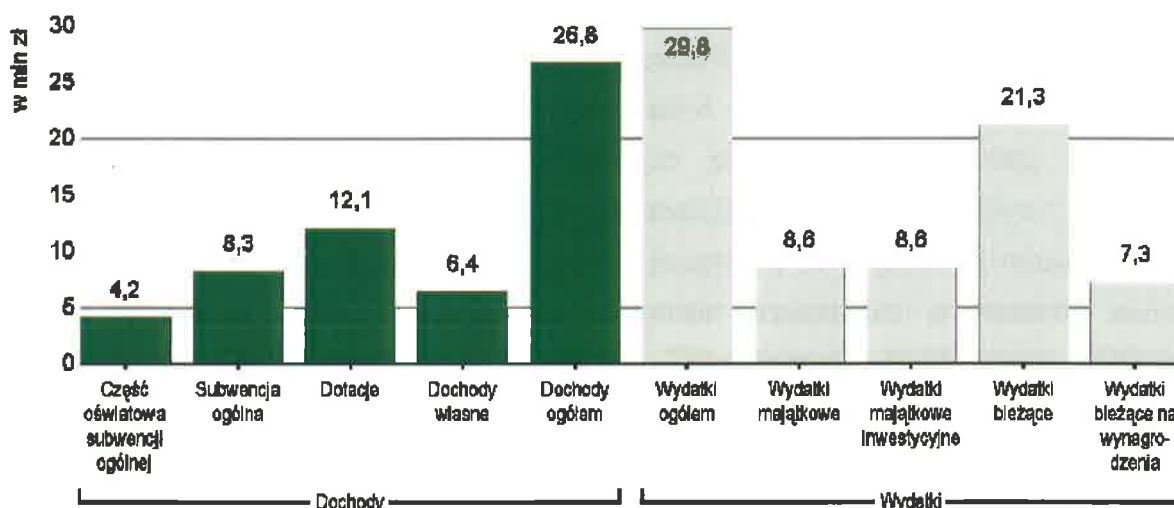

Tabela 21. Budżet Miasta i Gminy Mordy (liczby bezwzględne).

Dochody w tys. zł				Wydatki w tys. zł					
Ogółem		w tym własne		Ogółem		w tym			
2010	2018	2010	2018	2010	2018	bieżące		inwestycyjne	
						2010	2018	2010	2018
14789,3	26787,6	3511,5	6437,2	15920,5	29838,5	12910,9	21280,3	3009,6	8558,2

3. ANALIZA SWOT

3.1. Informacje ogólne

Analiza **SWOT** to jedna z najpopularniejszych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron gminy oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed nią. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

„**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy, i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);

„**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy, i które nie wyeliminowane utrudniać będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);

„**szans**” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi gminy;

„**zagrożeń**” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego gminy. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach gminy i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach gminy ułożonych przekrojowo (w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego).

Analizie poddane zostały następujące strefy:

- 1) położenie, powierzchnia, ludność;
- 2) infrastruktura i zagospodarowanie przestrzenne;
- 3) środowiska przyrodniczego;
- 4) społeczna.

Ponadto dla stworzenia lepszych podstaw do oceny sytuacji społeczno- gospodarczej w gminie przeprowadzono ankietę, której celem była ocena komfortu życia mieszkańców

w stosunku do innych podobnych gmin oraz ocena trendów w życiu społeczno-gospodarczym na przestrzeni ostatnich lat.

3.2 Wyniki analizy SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń).

Położenie, powierzchnia, ludność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• bliskie sąsiedztwo ze wschodnią granicą kraju• przebieg przez teren gminy drogi wojewódzkiej nr 698 i bliskość do drogi krajowej A2• przebieg przez teren gminy linii kolejowej• dobrze rozlokowana sieć dróg powiatowych i gminnych• położenie przeważającej ilości zwartej zabudowy miejscowości wzdłuż drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych• duża powierzchnia Miasta i Gminy Mordy• duży areal gruntów rolnych• dobra jakość gleb• mała ilość nieużytków• dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna	<ul style="list-style-type: none">• rozdrobniona sieć osadnicza• ujemny przyrost naturalny• starzejące się społeczeństwo
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• dynamiczny rozwój miasta Siedlce i aglomeracji Warszawy• migracja mieszkańców z miast na tereny wiejskie• wysokie poczucie bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none">• brak środków unijnych dla gmin• niestabilna polityka zagraniczna w krajach za wschodnią granicą Polski• utrzymywanie tendencji niskiej reprodukcji ludności• migracja ludności do miast i zagranicę

Infrastruktura techniczna i zagospodarowanie przestrzenne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• uzbrojenie miasta i gminy w infrastrukturę wodociagową ze stacją uzdatniania wody	<ul style="list-style-type: none">• brak sieci rozdzielczej gazowniczej• brak kanalizacji sanitarnej na terenach

<ul style="list-style-type: none">• wybudowana kanalizacja sanitarna w miejscowościach Mordy i Wyczółki• przebudowywana droga wojewódzka z mostami• sukcesywna przebudowa, remont dróg powiatowych i gminnych• uporządkowana gospodarka odpadami• dobrze rozwinięta sieć energetyczna• dostęp do telefonii stacjonarnej i komórkowej oraz Internetu• budowane i wyremontowane świetlice wiejskie• dobrze rozwinięta sieć gminnych bibliotek• rozwinięta sieć placówek szkolnictwa podstawowego – łatwy dostęp do edukacji• sala gimnastyczna w Mordach• boiska przy szkołach oraz pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej w Mordach i Krzymoszach z zapleczem• wybudowane otwarte strefy aktywności i place zabaw• dobrze rozwinięta sieć placówek ochrony zdrowia i życia• w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dużo terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe	<p>wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none">• duża ilość dróg do budowy, przebudowy, remontu lub modernizacji• przestarzała technologia oczyszczalni ścieków obsługującej Miasto Mordy• brak kanalizacji deszczowej• przestarzałe plany zagospodarowania przestrzennego, konieczność ich zmiany• brak rozwiniętej bazy noclegowej, gastronomicznej oraz wyznaczonych szlaków turystycznych• ograniczenia inwestycyjne w uchwalonych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego• brak rozwoju agroturystyki i ekologicznego rolnictwa• zniszczone okresem czasu obiekty kulturowe i historyczne, zaniedbany obiekt zespołu pałacowo-parkowego w Mordach• zły stan techniczny budynków komunalnych• brak nowoczesnych miejsc do aktywnego uprawiania sportu i rekreacji• brak placów zabaw dla dzieci na terenach wiejskich• niedostateczny stan infrastruktury sportowej przy szkołach• brak infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej• wiele pustostanów na terenie wiejskim• brak dofinansowania na inwestycje z budżetu państwa dla subregionu ostrołęcko - siedleckiego kosztem wysokich dochodów aglomeracji warszawskiej• brak dofinansowania na inwestycje z budżetu województwa mazowieckiego w związku z wpłatami do budżetu państwa „Janosikowe”• mały budżet gminy na inwestycje w infrastrukturę
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• możliwość wykorzystania wsparcia finansowego z UE na inwestycje infrastruktury technicznej,• duże możliwości rozwoju przestrzennego• rozwój szerokopasmowego Internetu• wdrażanie nowych technologii• partnerstwo publiczno-privatne	<ul style="list-style-type: none">• niestabilna polityka zagraniczna w krajach za wschodnią granicą Polski• ograniczenie tempa rozwoju gospodarczego• niestabilna i skomplikowana polityka podatkowa oraz zmienność prawa• brak wsparcia finansowego z UE na inwestycje infrastruktury technicznej,• zagrożenia dla pieszych i kierowców wynikające z parametrów technicznych istniejących dróg (brak poboczy, chodników, odwodnienia)• duże koszty uzbrajania terenów pod inwestycje• kryzys gospodarczy

Gospodarka i rolnictwo

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• duża ilość podmiotów gospodarczych• atrakcyjne tereny pod budownictwo mieszkaniowe• niskie bezrobocie• przebieg przez teren gminy drogi wojewódzkiej nr 698 i bliskość do drogi krajowej A2• przebieg przez teren gminy linii kolejowej• dobrze rozlokowana sieć dróg powiatowych i gminnych• uzbrojenie miasta i gminy w infrastrukturę wodociągową• uporządkowana gospodarka odpadami• uzbrojenie miejscowości Mordy i Wyczółki w kanalizację sanitarną• dobrze rozwinięta sieć energetyczna• dostęp do telefonii stacjonarnej	<ul style="list-style-type: none">• brak większych i średnich zakładów przemysłowych• słaba kondycja finansowa małych i średnich przedsiębiorstw• brak potencjalnych inwestorów• niskie dochody z CIT i podatku rolnego• brak zakładów przetwórczych i organizacji zbytu• dużo gospodarstw rolnych małych nierentownych• trudności w pozyskaniu przez firmy i rolnictwo kapitału na inwestycje• brak gospodarstw ekologicznych produkujących zdrową żywność i agroturystycznych• brak rozwiniętej bazy noclegowej, gastronomicznej oraz wyznaczonych

<p>i komórkowej oraz Internetu</p> <ul style="list-style-type: none">• budowa na terenie gminy gazociągu• w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dużo terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe• rozwój gospodarstw wielkotowarowych (kurniki, pieczarkarnie, chlewnie, produkcja bydła i mleka)• duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych• tradycje pokoleniowe i duże doświadczenie w produkcji rolnej• dopłaty z UE do upraw• zasoby siły roboczej• przychylność władz gminy dla istniejącej i powstającej przedsiębiorczości• możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego• możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe• dużo kompleksów leśnych i obszary Natura 2000 stwarzające możliwość turystycznego wykorzystania	<p>szlaków turystycznych</p> <ul style="list-style-type: none">• wysokie koszty produkcji rolnej• dużo gospodarstw rolnych małych nierentownych• brak organizacji wspierających przedsiębiorców i rolników• nierozwinięte przetwórstwo żywności na poziomie gospodarstw rolnych• brak grup producenckich• mała powierzchnia terenów pod inwestycje w planach zagospodarowania przestrzennego• mała ilość wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych• brak kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich• brak sieci gazowniczych• wysokie koszty produkcji rolnej• ograniczenia w uchwalonych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego• wymagania jakościowe narzucane przez unijne dyrektywy dla produktów rolnych• niestabilna polityka rolna i duże wahania cen produktów rolnych• wysokie ceny środków do produkcji rolnej• nierówna konkurencja z podmiotami gospodarczymi innych krajów UE• brak ożywienia gospodarczego, przyczyniającego się do tworzenia nowych miejsc pracy i stagnacja w rozwoju lokalnym• kryzys gospodarczy
<p style="text-align: center;">SZANSE</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none">• możliwość ubiegania się o dofinansowanie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej ze środków zewnętrznych• wykorzystanie dofinansowania z programów	<ul style="list-style-type: none">• wysokie koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej• duża konkurencja w aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe• niewystarczające nakłady na remonty

<p>finansowanych przez UE</p> <ul style="list-style-type: none">• umiejętność pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych przez samorząd, rolników i przedsiębiorców• dobrze układająca się współpraca samorządu z podmiotami gospodarczymi, oraz z innymi samorządami• przebudowa drogi wojewódzkiej oraz dróg powiatowych i gminnych• rozbudowa i modernizacja systemów oczyszczania ścieków• zapotrzebowanie na zdrową żywność i zdrowy tryb odżywiania• wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii• zbyt na produkty rolne• niskoprocentowane kredyty bankowe,• możliwość skorzystania z doradztwa rolniczego• dostęp do preferencyjnych kredytów rolniczych• tworzenie dużych wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych• tworzenie grup producenckich• wdrażanie nowych technologii• specjalizacja w rolnictwie• wzrost popytu na zdrową żywność• wzrost zainteresowania regionalnymi produktami• możliwość wypromowania produktu lokalnego• rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową – moda mieszkania za miastem• możliwość pozyskania inwestorów zewnętrznych• dopłaty z UE do produkcji rolnej• napływ inwestorów i kapitału zewnętrznego	<p>i modernizacje dróg i budowy infrastruktury</p> <ul style="list-style-type: none">• rosnące natężenie ruchu na drogach• wzrost zagrożenia wypadkami• niski poziom innowacyjności gospodarki• małe subwencje w stosunku do potrzeb• brak wzrostu dochodów własnych gminy• słaba perspektywa rozwoju przemysłowego• szybko rosnące koszty produkcji w rolnictwie• niejasny i skomplikowany system podatkowy• skomplikowane procedury pozyskiwania i rozliczania środków pomocowych na rozwój przedsiębiorczości• ubożenie społeczeństwa i niskie dochody osób zamieszkujących obszary wiejskie• wysokie koszty i ryzyko podejmowania zawiązania działalności gospodarczej• wysokie koszty stworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy• wymagania jakościowe narzucane przez unijne dyrektywy dla produktów rolnych• niestabilna polityka rolna i duże wahania cen produktów rolnych• rosnące ceny środków do produkcji rolnej• dalsza nierówna konkurencja z podmiotami gospodarczymi innych krajów UE• brak ożywienia gospodarczego, przyczyniającego się do tworzenia nowych miejsc pracy i stagnacja w rozwoju lokalnym• kryzys gospodarczy
--	--

<ul style="list-style-type: none">• partnerstwo publiczno-prywatne• atrakcyjne miejsce do lokalizacji podmiotów gospodarczych• promocja gminy	
---	--

Środowisko przyrodnicze

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• tereny zielone stanowiące ponad połowę obszaru gminy• zachowane środowisko naturalne flory i fauny• zachowane obszary chronione Natura 2000 – Dolina Liwca , Ostoja Nadliwiecka oraz Rezerwat Klimonty• dużo lasów i zalesień• stawy rybne• brak skażenia środowiska przez zakłady przemysłowe• zasoby wody pitnej• sukcesywne porządkowanie gospodarki ściekowej• wysoki wskaźnik segregacji odpadów komunalnych• sukcesywne odbieranie folii rolniczych• niski stopień zanieczyszczenia środowiska• konkursy ekologiczne w szkołach• piękne krajobrazy• cenne zasoby historyczne z zabytkami	<ul style="list-style-type: none">• niski stopień skanalizowania gminy• duża ilość przydomowych kotłowni węglowych• niski poziom estetyki miejsc zielonych• niski poziom świadomości ekologicznej szczególnie wśród dorosłych mieszkańców gminy• brak wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych• brak infrastruktury do rekreacji i wypoczynku np. kąpieliska• słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i agroturystyczna• niezagospodarowane zbiorniki wodne• wysoka energochłonność budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie możliwości uzyskania dofinansowania z zewnątrz na wsparcie rozwoju przedsięwzięć sprzyjających poprawie środowiska naturalnego i zadań proekologicznych	<ul style="list-style-type: none">• wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska gazami cieplarnianymi• zwiększające się natężenie ruchu drogowego• nasilający się poziom hałasu• zagrożenie klęskami żywiołowymi

<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie możliwości uzyskania dofinansowania z zewnątrz na wsparcie rozwoju przedsięwzięć turystycznych, agroturystycznych i produkcji zdrowej żywności• wzrost zainteresowania terenami wiejskimi pod zabudowę• wzrastające zapotrzebowanie na usługi związane z wypoczynkiem i rozrywką• dofinansowanie z zewnątrz na odbiór i utylizację wyrobów azbestowych i folii rolniczych• dofinansowanie w ramach programów rządowych do termomodernizacji budynków, wymiany kotłów c.o. i instalacji fotowoltaicznych• wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none">• ograniczenia w użytkowaniu gruntów wynikające z uregulowań dotyczących obszarów chronionych• zagrożenie degradacją stanu jakości wód powierzchniowych oraz wód głębszych z powodu nieuporządkowanej gospodarki ściekowej oraz nawożenia użytków rolnych• niska świadomość ekologiczna
--	---

Strefa społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• dobra lokalizacja infrastruktury społecznej (szkoły, świetlice, dom kultury)• kreatywność i zaradność (przedsiębiorczość) mieszkańców• aktywność społeczna mieszkańców• prężnie działające Koło Emerytów i Rencistów oraz Koła Gospodyń Wiejskich• nasilająca się działalność społeczno-kulturalna w domu kultury i świetlicach wiejskich• wysoka aktywność strażaków w jednostkach OSP• dobra organizacja systemu pomocy społecznej• łatwa dostępność do ośrodków służby zdrowia	<ul style="list-style-type: none">• niski poziom integracji społecznej• poziom wykształcenia mieszkańców niedostosowany do trendów gospodarczych• brak atrakcyjnych inicjatyw dla młodzieży• brak programu wyrównywania szans wśród młodzieży• wysoka stopa bezrobocia oraz bezrobocie ukryte w sektorze rolnictwa• duży udział młodych ludzi w strukturze bezrobotnych• migracja oraz emigracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia• niskie dochody mieszkańców i gospodarstw domowych• słabo rozwinięta oferta spędzania wolnego

<ul style="list-style-type: none">• cykliczna organizacja imprez kulturalnych (festynu „Słoneczne lato”, dożynki, festyny, imprezy integracyjne)• udział klubów sportowych w rozgrywkach w lidze okręgowej i klasie A w OZPN• wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego• dostęp do Internetu• folklor i lokalne tradycje• wysoka jakość usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy i jednostki podległe• programy rządowe wspierające finansowo rodziny	<p>czasu</p> <ul style="list-style-type: none">• niewykorzystany potencjał świetlic wiejskich jako miejsce spotkań i integracji mieszkańców• występowanie patologii społecznych• duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej• wzrost bezrobocia w gminie, powiecie siedleckim, regionie ostrołęcko-siedleckim• duże dysproporcje poziomu życia w województwie mazowieckim• zmniejszająca się liczba ludności w gminie – ujemny przyrost naturalny• zmniejszająca się liczba dzieci w szkołach• niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy• pomoc społeczna i oświata stanowi duże obciążenie w budżecie gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• dostępność zewnętrznych środków pomocowych na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz przystosowanie ich do aktualnych wymogów rynku pracy• bliskość do ośrodków kształcenia ponadgimnazjalnego oraz wyższego• pojawianie się nowych instrumentów aktywizujących osoby bezrobotne• możliwość ograniczania patologii społecznych poprzez systematyczny rozwój usług kulturalnych i sportowych przy wykorzystaniu zewnętrznych środków pomocowych• edukacja społeczeństwa, upowszechnianie wiedzy• zmniejszenie bezrobocia	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszające się dotacje na oświatę• ograniczone środki budżetu gminy na dofinansowanie placówek oświatowych i kulturalnych• ograniczone środki finansowe na rozwój imprez kulturalnych i sportowych• duża konkurencja przy aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz rozwój lokalnej infrastruktury społecznej• pogłębiająca się migracja oraz emigracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia• wzrost świadczeniobiorców korzystających z usług Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy

<ul style="list-style-type: none">• wzrost dochodów mieszkańców i samorządu gminnego• wzrost gospodarczy Gminy Mordy i subregionu• wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast• wzrost budownictwa mieszkaniowego• osiedlanie się nowych mieszkańców	<p>Spółecznej – ubożenie społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none">• brak możliwości sprzedaży wyprodukowanych produktów rolnych – ubożenie rolników• bezradność gospodarcza, stagnacja w rozwoju lokalnym• wzrastająca liczba rodzin charakteryzujących się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego z powodu bezrobocia, niskich dochodów i braku kwalifikacji zawodowych• rosące patologie społeczne (alkoholizm, narkomania)• brak poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców• marginalizacja społeczeństwa• obniżający się poziom życia mieszkańców w Mieście i Gminie Mordy i subregionie ostrołęcko-siedleckim
---	--

3.3 Główne obszary problemowe

- 1) Brak większych zakładów pracy – ukryte bezrobocie w rolnictwie.
- 2) Ujemny przyrost naturalny - emigracja młodych ludzi.
- 3) Potrzeba zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- 4) Brak kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich.
- 5) Brak grup producenckich - problem z wynegocjowaniem cen za sprzedaż produktów rolnych.
- 6) Brak bazy okołoturystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej.

4. MISJA MIASTA I GMINY MORDY

Miasto i Gmina Mordy to jednostka samorządu terytorialnego przyjazna mieszkańcom i turystom, która uwzględnia potrzeby oraz dążenia swoich mieszkańców. Teren Miasta i Gminy Mordy to miejsce nowoczesnego rolnictwa oraz podmiotów działalności gospodarczej, nie naruszających bogactwa środowiska naturalnego. To obszar nieskażony przemysłem, atrakcyjny przyrodniczo i kulturowo do osiedlania się.

5. WIZJA MIASTA I GMINY MORDY

Miasto i Gmina Mordy – zasobna ekonomicznie z nowoczesną infrastrukturą techniczną i rolnictwem, czysta ekologicznie, atrakcyjna dla turystów oraz osiedlających się mieszkańców – przyjazna dla mieszkańców, inwestorów i podróżnych przejeżdżających przez ten teren.

6. OBSZARY I CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIASTA I GMINY MORDY

Istota strategii polega na wyznaczeniu (wyborze) celów strategicznych (nadrzędnych) i pośrednich (operacyjnych) oraz określeniu projektów i zadań Miasta i Gminy Mordy przewidzianych do realizacji na lata 2021 - 2028. Cele wynikają z zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań analizowanej gminy oraz możliwych scenariuszy. Przyjęte cele i priorytety są próbą odpowiedzi na problemy lokalne, których rozwiązanie ma dążyć do społecznej poprawy warunków i jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy, rozumianej jako zaspokojenie potrzeb socjalnych (materialnych) i bezpieczeństwa.

W ramach wyznaczonych trzech obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania do wykonania.

OBSZAR STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
I. Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej.	1. Podniesienie standardów bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez poprawę stanu technicznego infrastruktury drogowej	<ul style="list-style-type: none">• budowa, przebudowa, remont, modernizacja dróg gminnych oraz ulic gminnych w mieście• budowa, przebudowa, remont, modernizacja dróg wewnętrznych oraz dojazdowych do pól i siedlisk• współpraca z samorządem powiatowym dotyczącym budowy, przebudowy lub remontów dróg powiatowych wraz z ulicami powiatowymi w mieście• współpraca z samorządem wojewódzkim w zakresie budowy, przebudowy lub remontu drogi wojewódzkiej nr 698• budowa lub przebudowa mostów, przepustów, przejść dla pieszych• budowa, przebudowa, remont, modernizacja chodników, ścieżek rowerowych, miejsc parkingowych, przejść dla pieszych• budowa i modernizacja systemów oświetlenia drogowego i ulicznego• modernizacja przejazdów kolejowych• monitorowanie i uzupełnianie oznakowania na drogach• budowa wiat przystankowych i zatoczek• poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym• współpraca z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie opracowania koncepcji systemu tras rowerowych
	2. Poprawa dostępności do sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowniczej	<ul style="list-style-type: none">• budowa sieci wodociągowych z przyłączami• modernizacja stacji uzdatniania wody i poprawa jakości wody pitnej• budowa systemów zbiorczej kanalizacji sanitarnej z oczyszczalniami ścieków i przyłączami kanalizacyjnymi• rozbudowa lub modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków• realizacja programów w zakresie budowy indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków• utrzymywanie w należytym stanie istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej• budowa systemów kanalizacji deszczowej• budowa sieci gazowniczej• współpraca ze Spółkami Wodnymi w zakresie oczyszczania i modernizacji ścieków wodnych (rowów)
	3. Rozbudowa szeroko rozumianej infrastruktury komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none">• budowa sieci teleinformatycznych• tworzenie warunków dla rozwoju centrów logistycznych• likwidacja barier architektonicznych w obiektach publicznych oraz przystosowywanie ich do korzystania przez osoby niepełnosprawne

	4. Poprawa funkcjonowania obiektów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych oraz poprawa usług edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none">• organizacja, dostosowywanie i współfinansowanie komunikacji publicznej oraz dowozu dzieci do szkół• modernizacja budynków szkolnych• wykorzystanie energii odnawialnej w budynkach oświatowych i kulturalnych• budowa sal gimnastycznych przy szkołach• budowa przedszkola i placówki wychowania przedszkolnego• systematyczne doposażanie przedszkoli• budowa infrastruktury sportowej przy szkołach• poprawa stanu technicznego przyszkolnych boisk sportowych• budowa pływalni i basenów• budowa zbiorników retencyjnych z infrastrukturą rekreacyjną umożliwiającą aktywny wypoczynek mieszkańców• budowa, rozbudowa lub modernizacja terenów rekreacyjnych, sportowych, urządzonej zieleni z infrastrukturą rekreacyjną umożliwiającą aktywny wypoczynek mieszkańców• systematyczne modernizowanie i rozbudowa zaplecza placówek oświatowych• doposażanie placówek edukacyjnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne• zapewnienie nowoczesnej oferty edukacyjnej dla młodzieży i dzieci• organizacja dowozu dzieci do szkół• poprawa bezpieczeństwa w szkołach poprzez nowoczesny system monitoringu• wdrażanie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów• podnoszenie efektywności kształcenia poprzez podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej oraz doskonalenia metod nauczania• promowanie idei kształcenia ustawicznego• wspieranie edukacji ukierunkowanej na rozwój kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości poprzez wzbogacenie oferty zajęć pozalekcyjnych,• promowanie programów autorskich własnych oraz innowacji w systemie kształcenia• budowa, modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów sportowych• rozbudowa, modernizacja i poprawa wyposażenia budynków świetlic• budowa, rozbudowa i doposażanie placówek przedszkolnych• budowa żłobka• budowa placów zabaw i innej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży• budowa obiektu basenowego na terenie gminy• budowa ścieżek rowerowych i tras turystycznych• pomoc w odrestaurowywaniu obiektów zabytkowych, kościołów i ich otoczenia oraz obiektów małej architektury
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">• pomoc w zagospodarowaniu zespołu pałacowego w Mordach• rozbudowa obiektów gastronomicznych, noclegowych i sportowo-kulturalnych• budowa pól namiotowych, campingów• budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem przyległych terenów• wyznaczanie szlaków turystycznych• zagospodarowanie stawów pod organizację rekreacji wodnej
	5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie	<ul style="list-style-type: none">• większe wykorzystanie energii odnawialnej• modernizacja kotłowni w zakresie wymiany źródeł grzewczych na paliwo stałe na źródła grzewcze na paliwo gazowe oraz montaż instalacji fotowoltaicznych i solarnych na budynkach użyteczności publicznej• termomodernizacja budynków użyteczności publicznej• pomoc lub ewentualne wsparcie w pozyskiwaniu funduszy na termomodernizację budynków, wymianę źródeł ciepła, montaż instalacji fotowoltaiki, kolektorów słonecznych, pomp ciepła• promowanie odnawialnych źródeł energii (biogaz, baterie słoneczne, farmy wiatrowe, uprawa roślin energetycznych)• wymiana oświetlenia ulicznego na oświetlenie energooszczędne typu LED• budowa sieci gazowych rozdzielczych
	6. Poprawa funkcjonowania bezpieczeństwa w gminie	<ul style="list-style-type: none">• doposażanie jednostek OSP w niezbędny sprzęt ratowniczo-gaśniczy i ubrania• modernizacja, remont i wyposażenie budynków strażnic• zakup nowych samochodów ratowniczo-gaśniczych dla jednostek OSP• dofinansowanie do zakupu samochodów dla Policji• monitoring miasta• powszechna edukacja i profilaktyka wśród dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa na drogach, unikania zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy
	7. Rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego	<ul style="list-style-type: none">• tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych• tworzenie punktów na terenie gminy z bezpłatnym dostępem do Internetu• zwiększenie liczby osób korzystających z dostępu do sieci informatycznych• podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji w formie elektronicznej• szkolenie i wspieranie inicjatyw
	8. Ochrona środowiska naturalnego oraz	<ul style="list-style-type: none">• realizacja programów systematycznego usuwania i utylizacji wyrobów azbestowych• realizacja programów systematycznego

	poprawa bezpieczeństwa ekologicznego	<p>usuwania i utylizacji wyrobów z folii i podobnych w gospodarstwach rolnych</p> <ul style="list-style-type: none">• odbiór odpadów komunalnych• wprowadzanie systemów i egzekwowanie prowadzenia racjonalnej gospodarki odpadami i selektywnej zbiórki odpadów• odbiór odpadów niebezpiecznych• dowożenie odpadów ciekłych z terenu gminy i ich utylizacja na oczyszczalni ścieków• realizacja programów mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery przez gospodarstwa domowe i podmioty gospodarcze – pomoc w realizacji Programów Rządowych „Czyste Powietrze”, „Mój Prąd” lub innych mających na celu wykonanie termomodernizacji budynków, wymiany kotłów c.o., montażu instalacji fotowoltaicznych, solarnych lub pomp ciepła• termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ciepła, montaż instalacji fotowoltaicznych i solarnych w obiektach należących do Miasta i Gminy Mordy• budowa zbiorników retencyjnych• realizacja programów w zakresie budowy małych zbiorników retencyjnych lub oczek wodnych• rekultywacja terenów zdegradowanych• informacja o negatywnych skutkach nadmiernego i niekontrolowanego nawożenia gleb - obszary szczególnie narażone• promocja ekologiczna
II. Aktywizacja gospodarcza i zapewnienie trwałego rozwoju Miasta i Gminy Mordy	1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none">• uaktualnienie zapisów w części tekstowej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Mordy• uaktualnienie zapisów w części tekstowej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Mordy• zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mordy• zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Mordy• zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Mordy• opracowanie oferty inwestycyjnej dotyczącej terenów inwestycyjnych, obiektów, systemu zachęt i preferencji dla potencjalnych inwestorów zewnętrznych
	2. Kreowanie sprzyjających warunków i klimatu dla rozwoju nowych i istniejących podmiotów gospodarczych wykorzystując	<ul style="list-style-type: none">• wspieranie rozwoju MŚP (małych i średnich przedsiębiorstw) poprzez ograniczanie barier administracyjnych• ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do doradztwa• stworzenie bazy informacji gospodarczych dla przedsiębiorców• doradztwo dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków z funduszy

	lokalne zasoby	<p>strukturalnych na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none">• pomoc dla przedsiębiorców w przygotowaniu procesu inwestycyjnego• współpraca z organizacjami wspierającymi podmioty gospodarcze• badanie i identyfikacja oczekiwań lokalnych przedsiębiorców oraz preferowanych przez nich zawodów• stworzenie bazy informacji o przedsiębiorcach• pomoc w działaniach na rzecz bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą• informowanie przedsiębiorców o możliwości refundowania kosztów stworzenia nowych miejsc pracy• partnerstwo publiczno-prywatne• wspieranie współpracy międzygminnej, międzyregionalnej, międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów z najbliższymi sąsiadami• poprawa standardów obsługi inwestora
	3. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	<ul style="list-style-type: none">• sukcesywne uzbrajanie terenów pod inwestycje• przygotowywanie nowych terenów pod inwestycje• promocja oferty inwestycyjnej gminy• opracowanie zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Mordy• opracowanie zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Miasta Mordy
	4. Modernizacja lokalnego rolnictwa do wymogów gospodarki rynkowej	<ul style="list-style-type: none">• wspieranie przedsiębiorców i właścicieli rolnych w pozyskiwaniu partnerów oraz prowadzenie marketingu lokalnych produktów i producentów• doradztwo oraz pomoc dla rolników aplikujących o środki z programów ukierunkowanym na obszary wiejskie – inwestycje w gospodarstwach wiejskich• pomoc w melioracji i czyszczeniu rowów• organizowanie bezpłatnych specjalistycznych szkoleń dla rolników• promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolniczej• wspieranie dywersyfikowania działalności gospodarstw rolnych w kierunku działalności poza rolniczej poprzez wspieranie turystyki i agroturystyki• promowanie ekologicznej produkcji rolniczej• wspieranie grup producenckich• udział gminy w Lokalnej Grupie Działania Ziemi Siedleckiej• możliwość pozyskania środków dla przedsiębiorców poprzez Lokalną Grupę Działania Ziemi Siedleckiej• promocja produktów lokalnych

		<ul style="list-style-type: none">wspieranie rolników w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych (susza, intensywne opady, przymrozki)
	5. Uaktywnienie lokalnej społeczności, przedsiębiorców i organizacje pozarządowe do podejmowania różnych aktywności w obszarze gospodarczym	<ul style="list-style-type: none">współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitoringu i analizy lokalnego rynku pracy oraz struktury osób bezrobotnychrozwój systemu szkoleń i kursów zawodowych dla osób bezrobotnych oraz wymagających zmiany kwalifikacjiwspieranie szkoleń i doradztwa w zakresie przedsiębiorczości, w tym dotyczących zakładania i prowadzenia własnego biznesu.rozwój oferty w zakresie usług dotyczących podnoszenia oraz zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia – w powiązaniu z potrzebami lokalnego rynku pracy.promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosłakształcenie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży, współpraca szkół z sektorem gospodarczym
	6. Wykorzystanie walorów środowiskowych, krajobrazowych i ekologicznych	<ul style="list-style-type: none">wzrost spójności komunikacyjnej w obrębie gminy oraz usprawnienie połączeń z aglomeracją miasta Siedlce i miasta Łosicewspieranie rozwoju przedsiębiorczości w zakresie obsługi ruchu turystycznegowspieranie tworzenia gospodarstw agroturystycznychrozszerzenie oferty usług turystycznych i rekreacyjnychtworzenie szlaków turystycznych dla ruchu pieszego i rowerowegodywersyfikacja działalności gospodarstw rolnych w kierunku działalności pozarolniczej poprzez wspieranie rozwoju turystyki, w tym agroturystyki i ekoturystyki.
III. Podniesienie jakości życia mieszkańców	1. Bezpieczeństwo mieszkańców i utrzymanie porządku publicznego	<ul style="list-style-type: none">wsparcie dla jednostek OSP i dla działalności Policjizakup samochodów ratowniczo-gaśniczych i coroczne wyposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzętdotacje do zakupu samochodów dla Policjiorganizacja szkoleń i kursów z zakresu bezpieczeństwawspółpraca z podmiotami działającymi na rzecz bezpieczeństwarozbudowa monitoringu w miejscach publicznychwspieranie OSP w zakresie remontów, modernizacji i wyposażania strażnicedukacja i profilaktyka wśród dzieci i młodzieży w zakresie zachowania bezpieczeństwa na drogach, powiadamiania, unikania zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy
	2. Rozwój życia kulturalnego -	<ul style="list-style-type: none">budowa, rozbudowa, remont i modernizacja świetlic wiejskich

	wzbogacenie oferty kulturalnej i rozrywkowej	<ul style="list-style-type: none">• wyposażenie placówek kultury w niezbędny sprzęt• poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków dziedzictwa kulturowego, rewaloryzacja i przeciwdziałanie procesowi ich degradacji• wspieranie i promocja organizacji zrzeszających twórców ludowych, zespołów folklorystycznych i kół gospodyń wiejskich• skuteczny i profesjonalny system promocji walorów turystycznorekreacyjnych gminy oraz wsparcie promocyjne lokalnej oferty czasu wolnego, w szczególności wydarzeń kulturalnych, w tym folklorystycznych i twórczych• organizacja corocznych akademii patriotycznych w centrum Miasta Mordy i przy pomnikach poległych za ojczyznę• organizacja corocznych imprez kulturalnych np. festynów, dożynek, kaziuków itp., integrujących mieszkańców o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji lokalnej• organizowanie spotkań, konkursów, przeglądów i koncertów z udziałem lokalnych twórców• inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju kultury i oświaty• modernizacja bazy bibliotecznej oraz promocja czytelnictwa• pozyskiwanie środków na zabezpieczenie i renowację zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem• odtwarzanie i restauracja miejsc pamięci narodowej i grobownictwa wojennego• zagospodarowanie szczególnie cennych obiektów i terenów zespołu pałacowego w Mordach• wykonanie szlaków turystycznych edukacyjnych na terenach Natura 2000 – Dolina Liwca, Ostoja Nadliwiecka, Rezerwat Klimonty• poszerzanie informacji o ochronie środowiska naturalnego na terenach ekologicznych
	3. Polepszenie dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none">• inicjowanie i wspieranie projektów służących poprawie ochrony zdrowia• udostępnienie bazy infrastrukturalnej i wyposażenia dla publicznych ZOZ• stworzenie bazy stomatologicznej szkół podstawowych• kształtowanie i promocja postaw, aktywna edukacja na rzecz zdrowego i aktywnego stylu życia• organizowanie i wspieranie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców• tworzenie możliwości prowadzenia cyklicznych badań profilaktycznych

		<ul style="list-style-type: none">• zapewnienie możliwości prowadzenia cyklicznych badań profilaktycznych w szkołach przez lekarzy specjalistów
	4. Zapewnienie efektywnej pomocy społecznej i ograniczanie negatywnych zjawisk społecznych	<ul style="list-style-type: none">• tworzenie sprzyjających warunków dla rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczej, wychowawczej i społecznej oraz przeciwdziałanie dysfunkcjom w rodzinie• przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz łagodzenie ich skutków poprzez wspieranie i rozwój aktywności zawodowej osób bezrobotnych• wspieranie i rozwój ekonomii społecznej• udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom potrzebującym• kreowanie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom żyjącym w ubóstwie oraz dla osób wykluczonych społecznie• poniesienie integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej• zwiększenie pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych• prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień• zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek• wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób uzależnionych• rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom• zwiększenie aktywności społecznej osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom• zwiększenie aktywności społecznej osób starszych – tworzenie Klubów Seniora• stworzenie jednolitego systemu wsparcia• zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych osób bezdomnych zagrożonych bezdomnością i zapobieganie dalszemu rozwojowi problemu bezdomności• wspieranie rodziny w podnoszeniu kosztów utrzymania i wychowania dzieci w rodzinie• wsparcie rodziny w środowisku oraz pomoc rodzinom w rozwijaniu i przezwyciężaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych• wsparcie w środowisku oraz pomoc w przezwyciężaniu trudności wynikających z funkcjonowania w społeczności lokalnej• wdrażanie programów dotyczących dożywiania dzieci w szkołach
	5. Efektywne zarządzanie rozwojem gminy	<ul style="list-style-type: none">• wdrożenie nowoczesnych instrumentów i systemów zarządzania publicznego• sukcesywne doskonalenie kadr samorządowych (wzmocnienie potencjału

		<p>administracji)</p> <ul style="list-style-type: none">• podnoszenie kompetencji podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy• promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej)• rozwój usług elektronicznych e-administracja• współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji• usprawnienie systemu informacji wewnątrzgminnej (pomiędzy urzędem gminy i radnymi oraz poszczególnymi sołectwami)• promocja Miasta i Gminy Mordy, ze szczególnym uwzględnieniem promocji oferty inwestycyjnej, walorów środowiskowych i produktów lokalnych
	6. Oferta rekreacyjno-sportowa	<ul style="list-style-type: none">• rozwój bazy rekreacyjno-sportowej – tworzenie otwartych stref aktywności• modernizacja i budowa boisk wielofunkcyjnych, placów zabaw, ścieżek rowerowych• wspieranie klubów sportowych• organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych integrujących mieszkańców• promowanie i upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, rekreacji i aktywnego wypoczynku we wszystkich grupach społecznych i wiekowych• zachęcanie do korzystania z dostępnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej• wspieranie sportowych inicjatyw lokalnych, w tym organizowanie imprez, meczów i biegów• promocja walorów turystycznych gminy• współpraca z organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami• inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki• stworzenie kalendarza imprez cyklicznych• rozwój handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo)• organizacja punktów informacyjnych (tablice informacyjne)• zapewnienie dostępności informacji na temat wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym itp.
	7. Zwiększenie dostępu do kultury jako sposobu spędzania wolnego czasu	<ul style="list-style-type: none">• stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania „czasu wolnego” dla dzieci i młodzieży w domu kultury, bibliotece i świetlicach wiejskich• inspirowanie działań mających na celu poszerzenie zakresu działalności miejscowego domu kultury

		<ul style="list-style-type: none">• organizacja imprez kulturalno-turystycznych dla mieszkańców• udostępnianie niezagospodarowanych obiektów po byłych szkołach społeczności lokalnej• systematyczne poszerzenie oferty kulturalnej świetlic• organizowanie kursów muzycznych• zwiększenie dostępu do nauki języków obcych• zachęcanie młodzieży do udziału w życiu społecznym i publicznym gminy• rozszerzenie pozalekcyjnej oferty zajęć dla dzieci i młodzieży• współpraca z organizacjami pozarządowymi i Lokalną Grupą Działania w celu wykorzystania szansy na sfinansowanie działań ze środków zewnętrznych
	8. Wspieranie inicjatyw i integracji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• rozwój współpracy samorządów w kraju i za granicą• organizowanie spotkań i festynów rodzinnych promujących tożsamość lokalną• kształtowanie aktywności oraz rozwój różnych form społeczeństwa obywatelskiego poprzez edukację i promowanie korzystnych postaw społecznych, w tym: innowacyjnych, proekologicznych, wolontariatu itp.• kształtowanie tożsamości lokalnej i regionalnej, integracja mieszkańców• rozwój infrastruktury sołeckiej aktywizującej mieszkańców poprzez wykonywania zadań w ramach Funduszu Sołeckiego• identyfikacja i promocja lokalnych specjałów kulinarnych• zorganizowanie imprez promujących miejscowe kulinaria• inicjowanie współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz integrowanie ich działań

Długofalowa polityka społeczna i gospodarcza na obszarze gminy opiera się na kilku podstawowych celach (założeniach) :

- 1) zachowanie rolniczego charakteru gminy na znacznych jej obszarach,
- 2) rozwój infrastruktury obsługi ruchu tranzytowego, w szczególności drogowego,
- 3) stwarzanie warunków do wzrostu zamożności ludności gminy, umiejętne włączenie się w politykę państwa zmierzającą do integracji z Unią Europejską,
- 4) ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,
- 5) zachowanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego,

- 6) wydłużenie trwania życia mieszkańców poprzez zmianę stylu życia oraz zmniejszenie rozpowszechniania się chorób cywilizacyjnych i uzależnień,
- 7) rozwój infrastruktury na obszarach kwalifikujących się do rozwoju drobnego przemysłu, rekreacji i turystyki,
- 8) rozwój przedsiębiorczości,
- 9) budowa bazy umożliwiającej rozwój życia oświatowo - kulturalnego społeczności miasta i wsi,
- 10) ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.

Podstawowe kierunki dalszego rozwoju gminy obejmują:

- 1) restrukturyzację rolnictwa poprzez rozwój dużej i średniej wielkości gospodarstw rodzinnych, przy jednoczesnej naturalnej likwidacji gospodarstw małych, nierentownych,
- 2) rozwój jednostek zajmujących się obsługą rolnictwa,
- 3) zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – wyznaczenie obszarów inwestycyjnych i usługowych, głównie przy szlakach komunikacji drogowej,
- 4) rozwój infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i teletechnicznej,
- 5) uporządkowanie gospodarki ściekowej i gospodarki odpadami,
- 6) budowa lokalnej gazociągu,
- 7) poprawa czystości powietrza poprzez: termomodernizację budynków, wymianę kotłów c.o., budowę instalacji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- 8) rozbudowa infrastruktury kultury i oświatowej na terenach wiejskich,
- 9) rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej na wybranych obszarach,
- 10) promocję walorów kulturowych i przyrodniczych gminy,
- 11) ochrona dóbr kultury materialnej (architektury miejskiej i wiejskiej) i krajobrazu kulturowego wsi,
- 12) wspieranie i promowanie twórczości artystycznej i regionalnych obrzędów, świąt,
- 13) promocja i rozwój turystyki i agroturystyki,
- 14) kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze gminy,
- 15) stworzenie warunków generujących powstawanie nowych miejsc pracy dla osób odchodzących z rolnictwa,
- 16) wzmocnienie materialne systemu oświaty poprzez remonty i modernizacje bazy lokalowej szkół (budowa sal gimnastycznych, zapleczy sportowych, świetlic) oraz likwidację barier dostępności do szkół,
- 17) budowa obiektów rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych (basen z pływalnią, zbiorniki retencyjne z bazą okołoturystyczną i rekreacyjną, ścieżki rowerowe),

18) zwiększenie możliwości korzystania z współczesnych środków komunikowania się poprzez Internet.

7. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH KRAJU, REGIONU

Zakres działań i cele „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy” są spójne i zgodne z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w dokumentach strategicznych dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- 2) Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 Innowacyjne Mazowsze,
- 3) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Mordy,
- 4) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy,
- 5) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy,
- 6) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Mordy na lata 2019-2026.

7.1. Polityka państwa i wspólnotowa

7.1.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030

Celem głównym przedstawionych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Osiągnięcie strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych:

- 1) konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji),
- 2) równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- 3) efektywności i sprawności państw.

Główne cele rozwoju kraju:

Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji.

Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym.

Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.

Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.

Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej

Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Cel 10 – Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej.

Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

7.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 została uchwalona przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w 2006 r. Po sześciu latach jej obowiązywania, w wyniku zmiany uwarunkowań prowadzenia polityki rozwoju w Polsce, oraz zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, zaistniała konieczność aktualizacji tego dokumentu. W *Strategii* wyrażono spójną i kompleksową koncepcję rozwoju Mazowsza, która uwzględnia cele europejskich i krajowych dokumentów strategicznych, w tym *Europy 2020 -Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie* i *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030*.

W zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.* przyjęto nowe podejście do polityki rozwoju regionu. Układ jej celów ma charakter hierarchiczno-horyzontalny. W dokumencie przedstawiono wizję, określono cel nadrzędny (główny), któremu podporządkowano cele strategiczne spójne z długookresowymi priorytetami rozwoju regionalnego. *Strategia* uwzględnia także wymiar terytorialny – odrębne działania zostały określone dla miast, w tym Warszawy z Obszarem Metropolitalnym Warszawy (OMW), inne dla obszarów wiejskich. Choć *Strategia* jest pomyślana dla perspektywy długookresowej do 2030 r., umożliwiającą szersze i perspektywiczne spojrzenie na rozwój, działania przyporządkowane poszczególnym celom dotyczą okresu programowania 2014-2020.

Układ celów *Strategii* został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego, wyrażonym w scenariuszu *zrównoważonego rozwoju*.

Za priorytetowy cel strategiczny przyjęto **Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz**

w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym. Jego osiągnięcie wymaga realizacji działań w następujących kierunkach:

- 1) Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji;
- 2) Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców;
- 3) Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych;
- 4) Umiędzynarodowienie gospodarcze;
- 5) Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym.

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:

Cel strategiczny **Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii** będzie realizowany poprzez działania w kierunkach:

- 1) Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych;
- 2) Wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych;
- 3) Rozwój i uzupełnianie funkcji metropolitalnych – Warszawa jako ośrodek stołeczny;
- 4) Wspieranie rozwoju miast regionalnych i subregionalnych;
- 5) Restrukturyzacja miast tracących funkcje gospodarcze;
- 6) Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich;
- 7) Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług.

Osiągnięcie drugiego z celów strategicznych **Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego** wymaga realizacji działań w kierunku:

- 1) Zwiększenia dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu;
- 2) Spójności wewnątrzregionalnej – koncentracji na najbardziej zapóźnionych podregionach;
- 3) Rozwoju form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców;
- 4) Zapobiegania nadmiernej suburbanizacji i kreowania ładu przestrzennego;
- 5) Udrożnienia systemu tranzytowego.

Realizacja celu strategicznego **Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki** będzie następować poprzez wdrażanie działań w kierunku:

- 1) Rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego;

- 2) Aktywizacji rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej;
- 3) Rozwoju priorytetowych dla regionu dziedzin nauki;
- 4) Wzrostu wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej;
- 5) Przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna;
- 6) Wyrównania szans edukacyjnych;
- 7) Podnoszenia standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne. Pierwszy z nich **Zapewnienie gospodarcze zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska**, będzie realizowany poprzez działania w następujących kierunkach:

- 1) Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie;
- 2) Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji;
- 3) Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska;
- 4) Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej;
- 5) Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym;
- 6) Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń;
- 7) Produkcja energii ze źródeł odnawialnych.

Osiągnięcie drugiego celu ramowego **Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia** będzie wymagać realizacji działań w kierunku:

- 1) Wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu;
- 2) Upowszechnienia kultury i twórczości;
- 3) Kreowania miast jako centrów aktywności kulturalnej;
- 4) Wspierania rozwoju przemysłu kreatywnego;
- 5) Wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej.

Do każdego celu przypisane są kierunki działań.

7.2. Polityka regionalna

7.2.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Mordy

W studium określa się uwarunkowania i cele rozwoju oraz kierunki polityki przestrzennej uwzględniając zadania służące realizacji ponad lokalnych celów publicznych.

Cele i kierunki działania określone w studium są podstawą do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

7.2.2. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mordy został uchwalony Uchwałą Rady Miejskiej w Mordach Nr XLII/185/2006 z dnia 12 października 2006 r. opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego Nr 248 poz. 8931 z dnia 3 grudnia 2006 r.

Plan określa przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, parametry i wskaźniki kształtowania zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy, szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym, szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy, zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów, stawki procentowe.

W Planie ustalono następujące przeznaczenie terenów funkcjonalnych oznaczonych odpowiednio symbolami przeznaczenia i wyznaczonych liniami rozgraniczającymi zgodnie z rysunkiem planu:

- 1) MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług nieuciążliwych,
- 2) MNU - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nieuciążliwymi,
- 3) ML – tereny zabudowy letniskowej,
- 4) U-1, U-2, U-3 - tereny usług,
- 5) P - tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów oraz produkcji

- i przetwórstwa rolno-spożywczego,
- 6) RU – tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstwach leśnych,
 - 7) PG – tereny obszarów górniczych,
 - 8) UPS – tereny usług wielofunkcyjnych, uciążliwych,
 - 9) KS-1, KS-2 - tereny zaplecza komunikacji samochodowej,
 - 10) RM-1, RM-2 - tereny zabudowy zagrodowej,
 - 11) R-1, R-2, R-3 - tereny rolnicze,
 - 12) ZC - tereny cmentarzy czynnych,
 - 13) ZL - tereny lasów i zalesień,
 - 14) ZP-1, ZP-2 - tereny zieleni urządzonej,
 - 15) WS – tereny wód powierzchniowych,
 - 16) W - tereny infrastruktury technicznej – wodociągi – ujęcia wody, SUW,
 - 17) E - tereny infrastruktury technicznej – elektroenergetyka - GPZ,
 - 18) K - tereny infrastruktury technicznej – kanalizacja – oczyszczalnie ścieków,
 - 19) O - tereny infrastruktury technicznej – gospodarka odpadami – wysypisko śmieci,
 - 20) KD-1, KD-2, KD-3, KD-4 - tereny dróg publicznych,
 - 21) KDW-1, KDW-2 –tereny dróg wewnętrznych.

7.2.3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mordy uchwalony Uchwałą Rady Miejskiej w Mordach Nr XXX/137/2005 z dnia 22 września 2005 r. opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego Nr 244 poz. 7968 z dnia 2 listopada 2005 r.

Plan określa przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy.

W Planie ustalono następujące przeznaczenie terenów funkcjonalnych oznaczonych odpowiednio symbolami przeznaczenia i wyznaczonych liniami rozgraniczającymi zgodnie z rysunkiem planu:

- 1) MW - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług nieuciążliwych,

- 2) MNU-1, MNU-2, MNU-3 - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nieuciążliwymi,
- 3) U-1, U-2, U-3 - tereny usług,
- 4) P - tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów oraz produkcji i przetwórstwa rolno-spożywczego,
- 5) KS-1, KS-2, KS-3 - tereny zaplecza komunikacji samochodowej,
- 6) RM - tereny zabudowy zagrodowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- 7) R-1, R-2, R-3 - tereny rolnicze,
- 8) WS - tereny wód powierzchniowych,
- 9) ZC-1, ZC-2 - tereny cmentarzy,
- 10) ZL - tereny lasów i zalesień,
- 11) ZP-1, ZP-2, ZP-3, ZP-4 - tereny zieleni urządzonej,
- 12) G - tereny infrastruktury technicznej – gazownictwo – stacja redukcyjna,
- 13) K - tereny infrastruktury technicznej – kanalizacja – oczyszczalnia ścieków,
- 14) KD-1, KD-2, KD-3, KD-4 - tereny dróg publicznych,
- 15) KDW-1, KDW-2 –tereny dróg wewnętrznych.

8. FINANSOWANIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH

Finansowanie zadań niezbędnych do zrealizowania w latach 2021 – 2028, zgodnie ze Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Mordy, przewidziane jest z niżej wymienionych źródeł:

- 1) budżet Miasta i Gminy Mordy;
- 2) środki prywatne (przedsiębiorcy, rolnicy),
- 3) budżet Powiatu Siedleckiego;
- 4) budżet Województwa Mazowieckiego;
- 5) budżet Wojewody Mazowieckiego,
- 6) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR);
- 7) Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
- 8) Europejski Fundusz Społeczny (EFS);
- 9) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- 10) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW);
- 11) Fundusz Sołecki;
- 12) Kredyty bankowe, pożyczki i inne instrumenty finansowe.

System wdrażania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy oparty został o system wdrażania pomocy z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Gmina korzystając ze środków finansowych z funduszy strukturalnych UE jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, wprowadzającym ogólne przepisy odnośnie funduszy

strukturalnych oraz w pozostałych rozporządzeniach odnoszących się do poszczególnych funduszy pomocowych.

Wykorzystując doświadczenie z poprzednich lat poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków wg źródeł ich pochodzenia.

Finansowanie w ramach programów UE na lata 2014 – 2020 kończy się. Obecnie są obecnie w fazie konsultacji i uzgodnień z Komisją Europejską programy operacyjne i program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2021-2027.

9. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

9.1. Instytucja zarządzająca Strategią

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021 – 2028 będzie pełnił Burmistrz Miasta i Gminy Mordy poprzez Urząd Miasta i Gminy.

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje między innymi:

- 1) zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii,
- 2) zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- 3) zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
- 4) przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o stanie gminy,
- 5) dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Strategii.

Dla właściwej oceny Strategii Instytucja Zarządzająca może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

9.2. Instytucja wdrażająca Strategię

Urząd Miasta i Gminy Mordy jako Instytucja Wdrażająca Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021 – 2028 jest odpowiedzialny za:

- 1) przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
- 2) kreowanie i składanie wniosków aplikacyjnych do Instytucji właściwych ds. zarządzania programem funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- 3) kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami Strategii,
- 4) monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,

- 5) zapewnienie odpowiedniej promocji projektów i informowanie społeczeństwa o współfinansowaniu przez Unię Europejską realizowanych projektów.

Burmistrz Miasta i Gminy Mordy będzie realizował zapisy Strategii poprzez:

1. nadzór nad realizacją działań w oparciu o sprawozdania i bieżące wnioski poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta i Gminy odpowiedzialnych za monitorowanie wdrażania Strategii,
2. podejmowanie czynności, zmierzających do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji zadania, a w szczególności uwzględnianie zadań w projektach budżetów Miasta i Gminy na kolejne lata i w Wieloletniej Prognozie Finansowej (WPF) oraz pozyskiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania, np. funduszy z programów unijnych, funduszy ochrony środowiska, kredytów bankowych,
3. nawiązywanie współpracy z partnerami w realizacji działań, wymagających zaangażowania innych podmiotów, m.in.: organów samorządowych innych gmin lub powiatu, samorządu województwa, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców.

Burmistrz Miasta i Gminy we współpracy z pracownikami Urzędu Miasta i Gminy oraz dyrektorami jednostek podległych będzie identyfikował potrzeby zmian zapisów Strategii. Podstawą ewentualnych zmian będą wnioski podmiotów realizujących poszczególne zadania. Propozycje weryfikacji Strategii przedstawiane będą Radzie Miasta i Gminy, zgodnie z procedurami wprowadzania zmian do uchwał. Stały monitoring powinien polegać na systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu danych i informacji dotyczących rozwoju Miasta i Gminy Mordy, ciągłej obserwacji zachodzących ilościowych oraz jakościowych zmian.

10. MONITORING

Monitorowanie jest to proces systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty programu.

Władze gminy – Burmistrz oraz Rada Miejska będą monitorowały przebieg realizacji zadań zawartych w Strategii oraz ewentualnie będą interweniowały w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

Współpraca pomiędzy poszczególnymi sektorami została zainicjowana już przy tworzeniu Strategii poprzez zaproszenie do współpracy przedstawicieli poszczególnych grup społeczno-gospodarczych, tj.

1. zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych na terenie Miasta i Gminy Mordy,

2. zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy,
3. zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowania Strategii w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
4. inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
5. wykorzystanie najnowszych technologii informatycznych, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii Rozwoju.

Działania podejmowane w ramach Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy będą uwzględniały specyficzne potrzeby lokalnej społeczności, jeśli chodzi o zakres informacji oraz użyte instrumenty w celu osiągnięcia maksymalnej skuteczności.

Wykorzystanie pomocy w ramach funduszy strukturalnych uzależnione jest od poziomu świadomości w zakresie istnienia oraz możliwości pozyskania środków dla samorządów gminnych. W tym celu istnieje realna potrzeba konsekwentnego kształtowania pozytywnego wizerunku Miasta i Gminy Mordy.

Realizacji polityki informacyjnej służyć będą następujące instrumenty:

1. serwis internetowy gminy zapewni szybki i ogólny dostęp do źródeł informacji o osiągnięciach zadań określonych w strategii i wsparcia ze strony Unii Europejskiej,
2. media - działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym i regionalnym będą kluczowym elementem przy realizacji Strategii Rozwoju, w szczególności w odniesieniu do opinii publicznej. Działania podejmowane za pośrednictwem mediów będą miały formę artykułów i relacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych, reklam i ogłoszeń. Wszelka informacja o zasadach i procedurach związanych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych przekazywana będzie w zwięzły i przystępny sposób,
3. na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy systemtycznie będą ukazywały się informacje o postępach realizacji inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,
4. Biuletyn Informacji Publicznej.

Monitorowane wskaźniki osiągnięć Strategii.

Zestaw wskaźników dla obszaru: ***I. Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej.***

- 1) długość wybudowanych, przebudowanych dróg gminnych (km);
- 2) długość zmodernizowanych dróg gminnych (km);
- 3) długość wybudowanych chodników (km);
- 4) ilość wybudowanych zatoczek, parkingów (szt.);
- 5) długość wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych (km);
- 6) liczba wymienionych lamp oświetlenia ulicznego (szt.);

- 7) udział dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej w stosunku do ilości dróg gminnych ogółem (%);
- 8) długość oznakowanych szlaków i ścieżek (km);
- 9) liczba osób korzystających z infrastruktury drogowej (osoby);
- 10) liczba osób korzystających z oznakowanych szlaków i ścieżek (osoby);
- 11) długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km);
- 12) liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej (szt.);
- 13) ludność korzystająca z kanalizacji w stosunku do ludności ogółem (%);
- 14) długość wybudowanej sieci wodociągowej (km);
- 15) liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy (szt.);
- 16) liczba instalacji solarnych (szt.);
- 17) liczba instalacji fotowoltaiki (szt.);
- 18) ilość usuniętych i zutylizowanych wyrobów azbestowych (tona);
- 19) ilość usuniętych i zutylizowanych wyrobów z folii w rolnictwie (tona);
- 20) liczba obiektów objętych termomodernizacją (szt.);
- 21) liczba wymienionych kotłów c.o. (szt.);
- 22) liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów kultury (szt.);
- 23) liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych (szt.);
- 24) liczba wybudowanych obiektów przedszkolnych (szt.);
- 25) liczba uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych (osoby);
- 26) liczba osób korzystających z obiektów sportowo – rekreacyjnych (osoby);
- 27) liczba osób korzystających z obiektów przeznaczonych na cele kulturalne (osoby);
- 28) liczba osób niepełnosprawnych korzystających z obiektów użyteczności publicznej (osoby);
- 29) liczba uczniów objętych programami dydaktycznymi dotyczącymi nabywania umiejętności kluczowych (osoby);
- 30) liczba zakupionego sprzętu dydaktycznego i pomocy dydaktycznych (szt.);
- 31) liczba zakupionego sprzętu komputerowego z oprogramowaniem (szt.);

Zestaw wskaźników dla obszaru: **II. Aktywizacja gospodarcza i zapewnienie trwałego rozwoju Miasta i Gminy Mordy.**

- 1) liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.);
- 2) liczba inwestycji na terenie gminy z udziałem kapitału zagranicznego (szt.);
- 3) liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg PKD (osoby);
- 4) liczba instytucji otoczenia biznesu działających na terenie gminy (szt.);

- 5) liczba inicjatyw zrealizowanych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (szt.);
- 6) liczba zorganizowanych szkoleń dla rolników i przedsiębiorców (szt.);
- 7) liczba powstałych gospodarstw rolnych na terenie gminy (szt.);
- 8) liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności (szt.);
- 9) liczba akcji promocyjnych (szt.);
- 10) liczba opracowanych zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.);
- 11) powierzchnia obszaru objętego zmianą w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (ha);
- 12) liczba nowo utworzonych podmiotów gospodarczych (szt.);
- 13) liczba nowo utworzonych miejsc pracy (osoby);
- 14) liczba inwestycji zewnętrznych na terenie gminy (szt.);
- 15) liczba partnerów zagranicznych współpracujących z gminą (szt.);
- 16) liczba stowarzyszeń lub partnerstw, których gmina jest członkiem (szt.);
- 17) liczba inicjatyw promocyjnych i marketingowych (szt.);
- 18) spadek bezrobocia w gminie (%);
- 19) liczba podmiotów gospodarczych i gospodarstw rolnych działających w branży turystycznej i agroturystycznej (szt.);
- 20) liczba gospodarstw rolnych prowadzących produkcję ekologiczną lub produkujących zdrową żywność (szt.);
- 21) liczba turystów odwiedzających gminę w ciągu roku (osoby/rok).

Zestaw wskaźników dla obszaru: **III. Podniesienie jakości życia mieszkańców.**

- 1) liczba zrealizowanych inicjatyw dla poprawy bezpieczeństwa (szt.);
- 2) liczba samochodów ratowniczo-gaśniczych (szt.);
- 3) liczba sprzętu zakupionego dla OSP (szt.);
- 4) liczba ubrań bojowych zakupionych dla OSP (szt.);
- 5) liczba zorganizowanych imprez kulturalnych (szt.);
- 6) liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych (osoby);
- 7) liczba opracowanych i wdrożonych programów dotyczących poprawy estetyki gminy (szt.);
- 8) liczba funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych (szt.);
- 9) liczba zrealizowanych na terenie gminy inicjatyw społecznych (szt.);
- 10) liczba opracowanych i wdrożonych ofert kulturalnych (szt.);
- 11) liczba wypożyczonych książek (woluminy/rok);
- 12) liczba publikacji promocyjnych (szt.);
- 13) liczba akcji promocji zdrowia mieszkańców (szt.);

- 14) liczba obiektów zabytkowych poddanych rewaloryzacji (szt.);
- 15) liczba zorganizowanych akcji dożywiania (szt.);
- 16) liczba uczniów objętych akcją dożywiania (osoby);
- 17) liczba stworzonych systemów elektronicznego obiegu dokumentów (szt.);
- 18) liczba osób korzystających z usług on-line (osoby);
- 19) liczba osób korzystających z elektronicznego obiegu dokumentów (osoby);
- 20) liczba przeszkolonych pracowników samorządowych (osoby);
- 21) liczba opracowanych i zrealizowanych programów proekologicznych (szt.);
- 22) liczba punktów informacji turystycznej na terenie gminy (szt.);
- 23) liczba wybudowanych elementów infrastruktury turystycznej (szt.);
- 24) liczba przedsięwzięć i inicjatyw służących podniesieniu atrakcyjności turystycznej gminy (szt.);
- 25) liczba wdrożonych inicjatyw dotyczących pomocy społecznej, w tym realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych (szt.);
- 26) liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (osoby);
- 27) liczba osób niepełnosprawnych na terenie gminy (osoby);
- 28) liczba zbudowanych lub zmodernizowanych obiektów pomocy społecznej (szt.);
- 29) liczba zorganizowanych szkoleń (szt.);
- 30) liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt.);
- 31) liczba uczestników szkoleń i akcji promocyjnych (osoby);
- 32) liczba zorganizowanych imprez sportowych (osoby);
- 33) liczba odbytych festynów rodzinnych (szt.);
- 34) liczba powstałych klubów sportowych (szt.);
- 35) liczba uczestników szkoleń (osoby).

11. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021 – 2028 została opracowana jako kontynuacja zapisów i zadań przyjętej Uchwałą Nr XLVI/235/2014 Rady Miejskiej w Mordach z dnia 29 października 2014 r. Strategii Miasta i Gminy Mordy, która obejmowała okres realizacji zadań na lata 2014 – 2020. Zapisy w nowej strategii zostały zweryfikowane i dostosowane do nowej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, powiatu, województwa mazowieckiego oraz kraju. Opracowany dokument ma ścisłe powiązania z dokumentami strategicznymi województwa i kraju. Niniejsza Strategia ułatwi władzom gminy rozwiązywanie problemów oraz formułowanie projektów do realizacji z dofinansowaniem z funduszy krajowych i Unii Europejskiej celem poprawy warunków życia mieszkańców miasta i wsi na terenie Miasta i Gminy Mordy.

Sprawozdanie z konsultacji społecznych (ankiety)

W ramach konsultacji społecznych w okresie od maja do 15 czerwca 2020 r. zostało przeprowadzone badanie ankietowe, w celu uzyskania opinii mieszkańców na temat aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej i określenie ich potrzeb w perspektywie kolejnych 8 lat. Ankiety udostępniono dla mieszkańców na stronie internetowej www.mordy.pl i wyłożono w Urzędzie Miasta i Gminy Mordy, lecz wypełniona została tylko przez 22 osoby.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ
Katarzyna Kotowska

Załącznik nr 1. Ankieta i jej wyniki.

ANKIETA

Szanowni Państwo, w związku z opracowywaniem nowej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2021-2028 zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety. Informacje z ankiety będą pomocne do zdiagnozowania potrzeb i problemów mieszkańców. Dzięki Państwa sugestiom łatwiejsze będzie ustalenie celów i priorytetów rozwoju gminy w najbliższych latach.

Dziękujemy za udzielenie rzetelnych odpowiedzi.

A1. Jak ocenia Pan/Pani warunki życia w Mieście i Gminie Mordy? (proszę w każdym wierszu zaznaczyć po jednej odpowiedzi znakiem „x”)					
PYTANIE/OCENA	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
1. Warunki mieszkaniowe	1		10	11	
2. Bezpieczeństwo mieszkańców	1	2	10	8	2
3. Możliwość znalezienia pracy	1	6	7	3	2
4. Przedsiębiorczość mieszkańców	2	5	9	6	1
5. Wsparcie w zakresie pomocy społecznej	3	3	7	7	1
6. Rozwój gospodarczy	1	6	11	4	
7. Stan rolnictwa w gminie	2	4	9	7	
8. Dostępność do opieki zdrowotnej	1	3	6	11	1
9. Funkcjonowanie edukacji w placówkach oświatowych	1	2	9	9	1
10. Oferta kulturalna dla mieszkańców gminy	1	3	11	7	
11. Dostępność do infrastruktury rekreacyjnej dla dorosłych	1	6	13	2	
12. Dostępność do infrastruktury rekreacyjnej dla dzieci	1	3	11	7	
13. Infrastruktura wodociągowa	1	2	4	12	3
14. Infrastruktura kanalizacji sanitarnej	2	12	5	1	
15. Infrastruktura drogowa – stan dróg i ich jakość	4	4	9	3	2
16. Infrastruktura drogowa – oświetlenie uliczne	1	5	5	9	2
17. Stan środowiska naturalnego	1	2	8	9	2
18. Czystość powietrza	1		8	11	2
19. Zagospodarowanie przestrzenne	3	3	9	6	2
20. Ogólny wygląd miasta Mordy	1	1	5	12	2
21. Estetyka terenów wiejskich	1	3	7	10	
22. Promocja gminy	1	2	10	8	1

A2. Jakiego Pana/Pani zdaniem są główne problemy mieszkańców Miasta i Gminy Mordy ? (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi znakiem „x”)	
1. Starzenie się społeczeństwa	5
2. Wykluczenie cyfrowe i techniczne	4
3. Brak większych zakładów pracy	16
4. Mało rozwinięta przedsiębiorczość	7
5. Mało dochodowe gospodarstwa rolne	9
6. Mało atrakcyjna oferta edukacyjna	1
7. Ubóstwo	
8. Bezrobocie	1
9. Złe warunki bytowe	
10. Słaby dostęp do opieki medycznej	3
11. Niska jakość świadczonych usług medycznych	
12. Mała liczba dzieci w szkołach	1
13. Słabe więzi rodzinne i społeczne	3
14. Brak organizacji czasu wolnego seniorów	1
15. Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego	1
16. Brak kontaktów społecznych	2
17. Głębokie dysproporcje społeczne	1
18. Słabo rozwinięta turystyka	2
19. Zły stan infrastruktury drogowej	2
20. Brak kanalizacji sanitarnej	4
21. Brak gazociągu	3
22. Niska jakość komunikacji drogowej w obrębie i poza gminą	4
23. Brak miejsc do integracji dla młodzieży	5
24. Brak terenów pod inwestycje w planach zagospodarowania przestrzennego	1
25. Ogólna estetyka i wygląd gminy	
26. Inne:	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

PYTANIE/OCENA		Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
1. Remonty i przebudowa dróg		1	2	2	3	4
	oświetlenie uliczne	1	1	4	7	4
	chodniki	3	3	9	4	2
2. Budowa infrastruktury drogowej	ścieżki rowerowe	7	6	4		1
3. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej		5	5	5	1	3
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków		4	11	2	2	2
5. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej		2	4	4	6	4
6. Rozbudowa sieci szkół podstawowych		2	6	6	7	1
7. Budowa placów zabaw i miejsc do rekreacji		2	3	10	8	
8. Budowa sieci gazowej		5	6	6		3
9. Promocja i budowa odnawialnych źródeł energii (instalacji fotowoltaicznych, solarnych, pomp ciepła)		7	6	4		4
10. Wymiana kotłów c.o.		6	8	3		4
11. Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej (domy kultury, świetlice)		1	2	10	8	
12. Rozwój sieci internetowej		5	6	8	1	2
13. Współpraca z innymi samorządami		1	4	8	4	3
14. Promocja gminy oraz wsparcie i organizacja działań kulturalnych		1	3	11	5	3
15. Zwiększenie pomocy socjalnej dla potrzebujących		1	4	10	5	1
16. Poprawa estetyki gminy (np. zakładanie parków i terenów zielonych)		1	1	10	9	
17. Rozwój budownictwa mieszkaniowego		2	4	8	4	
18. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców oraz poszukiwanie zewnętrznych inwestorów		2	5	9		4
19. Rozwój turystyki		5	5	8	2	1
20. Poprawa bezpieczeństwa publicznego		1	3	11	3	2
21. Inne działania ważne dla gminy						

Dane respondenta					
Wiek	18-30	31-40	41-50	51-65	pow. 65
	1	7	9	5	
Płeć	Kobieta			Mężczyzna	
	8			14	
Wykształcenie	Wyższe		Średnie	Zawodowe	Podstawowe
	4		15	3	
Status na rynku pracy	Bezrobotny	Zatrudniony	Przedsiębiorca	Rolnik	Emeryt/rencista
		9	2	10	1

**Dziękujemy za udzielenie odpowiedzi oraz pomoc w realizacji badań
Wypełniony kwestionariusz prosimy dostarczyć do dnia 15 czerwca 2020 roku.**

**PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTECZKOWEJ**
Katarzyna Kotowska